Türk Edebiyatı / Öykü

Karin Karakaşlı

Can Kırıkları



DK DOĞAN KİTAP

CAN KIRIKLARI

Yazan: Karin Karakaşlı

Dijital yayın tarihi: Ekim 2011 / ISBN 978-605-111-829-1

Kapak tasarımı: Yavuz Korkut

Dijital format: Atalay Altınçekiç

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

19 Mayıs Caddesi, Golden Plaza No. 1 Kat 10, 34360 Şişli - İstanbul

Telefon: (212) 373 77 00 / **Faks**: (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Can Kırıkları

Karin Karakaşlı



Görülmüştür

Garine

Müjdeleyin, nefret ettirmeyin,

kolaylaştırın, zorlaştırmayın.

Hz. Muhammed

Anneannemin hep ayrı yeri olmuştur gönlümde. Başka türlü muhabbetliydik birbirimizle. Parçaları kafamda ancak şimdi bir yere oturan ve o yüzden de ancak şimdi bir bütünün parçaları olduğunu hissettiğim bölük pörçük anılarım var onunla ilgili. Bugünlerde sık sık beynime üşüşüyor ve içimi ürpertiyor. O benim Kuzgun Kadriye Nenemdi. Gerçi ben onu bildiğimde artık saçları iyice aklaşmıştı, ama dedemle çektirdikleri fotoğraflarda saçları ve gözleri kuzgunî bir parlaklıktaydı.

Tahsin Dedemi hiç tanıyamadım. Ben doğmadan iki yıl önce, hiç de yaşlı sayılmayacak bir yaşta ölmüş. Kalp krizi. Ani ölüm yıkmış Kadriye Nenemi. Anıların, üzerine üzerine geldiği o evde daha fazla yaşayamamış. Bizim eve taşınmış. Beni de o büyüttü.

Onca yıldan sonra bile aile toplantılarında söz ne zaman dedemden açılsa, hemen gözleri dolardı. Sevgisinden de büyük bir minnet sezerdim onu anışında. “Nur içinde yatsın, rahmetli beyim bana bir gün laf söyletmedi” derdi sık sık. Dayım da her seferinde “Kimin söyleyecek lafı varmış sana Anam?” diye atılırdı. “Elhamdülillah” derdi anneannem telaşla. “Kimsenin yoktur.”

Namazında niyazında bir kadındı. Tüm sevdikleri için huşu içinde, içtenlikle dua ederdi. “Kadriye Hanım Teyze’nin ettiği dualar tutar” diye çevrede nam salmıştı. Eş dost gelir, dileklerinin, adaklarının gerçekleşmesi için dua etmesini isterlerdi. Kandil ve Kadir gecelerini dualarla geçirirdi anneannem. En dayanamadığı da ayrılıklardı. Kim kimden ayrı düşmüşse “Sağ salim kavuşsun” diye Allah’a yakarırdı.

Billur gibi sesi vardı. Akşamları televizyonu kısar, ille de ona bir şeyler söyletirdik. Türküler okurdu Kadriye Nenem, çok da güzel fasıl geçerdi. Hiçbir isteğimizi kırmazdı da doğudan, Erzurum’dan tek bir ezgi dökülmezdi ağzından. Bir gece ısrar edecek oldum, annem hemen el kol hareketleriyle yapmamamı işaret etti. Duruldu Kuzgun Nenem “Bilirsin bir dediğini iki etmem, ama benden bunu isteme oğul. Erzurum içimde yaradır” dedi. Öyle bir dedi ki “Neden?” diye soramadım.

Anneannem de dedem de Erzurumlu. Anneannem yetim ve öksüz. Dedemin amcası sahip çıkmış bu kimsesiz kıza. Dedemle evlenince de on yedisinde İstanbul’a gelin gelmiş nenem. Bir gün bile kendi ana babasına dair iki çift laf ettiğini duymadım. Anne baba diye kendisini evlat edinen aileyi bilmiş, hep onları anardı. Anneme soracak oldum “Hiç mi büyüklerini merak etmiyorsun?” diye, “Üzülüyor kadın, hiç görmemiş ki anasını babasını. Daha nesini sorayım?” dedi bulaşıktan gözünü kaldırmadan. Yıkamış olduğu kabı bir kez daha suya tuttu.

Küçük bir çocukken en büyük zevkim anneannemin kabul günlerinde salonun bir köşesine yerleşmekti. Yeteri kadar uslu ve sabırlı davranıp “Aman da benim paşa oğlum, nasıl da büyümüş” diye üzerime saldıran teyzelerin tacizini atlatınca istediğim kadar kurabiye yiyebiliyordum. Çok şenlikli olurdu bu kabul günleri. Birbirinden değişik komşu kadın tiplemelerinin patırtılı konuşmalarını dinlerken bir süre sonra yorgun düşer, kıvrıldığım yerde uyuyakalırdım. Ama o gün bir lokma bile kurabiye inmedi boğazımdan aşağı. Gündelik konuşmalar ve tiz perdeden

kahkahalar yerini sıkıntılı, boğucu bir sessizliğe bırakınca uyuyamadım da. Bakakaldım olanlara meraklı çocuk gözlerimle.

Oysa her şey olağan seyrindeydi. Gülüşmeler ve kurabiyeler gırla gidiyordu. Derken kadınlardan biri çantasına uzanmak istedi. Çanta uzağında kaldığı için de yanındakine işaret etti. Beriki çantayı kavradı, güçlükle yerden kaldırıp sahibine verirken de seslendi. “Kız ne koydun bunun içine? Gâvur ölüsü gibi ağır mübarek...”

Sesler, zamanlaması sanki prova edilmiş bir keskinlikle kesildi. O âciz sessizliğin içinden, metal kısmı pırıl pırıl parlayan bir bıçak havayı yarıp doğruca anneannemin kalbine saplandı. O bıçağı gördüm, ıslıksı sesini duydum. Hatta bir anda ayağa fırlayan anneannem, göğsünün üzerine bastırdığı ellerini açsa, avuçlarının içine kan birikmiş olacağından emindim, ama kollarını birer kanat misali iki yanına bıraktığında kana rastlamadım. “Müsaadenizle” dedi tek bir solukta. Bütün kadınların bakışlarına arkasını dönüp odasına çekildi. Annem “Çayları tazeleyelim” dedi ve bardak şıngırtıları arasında mutfağa yollandı.

“Aşkolsun Selma” diye çıkıştı kadınların en yaşlısı, Hüsniye Hanım Teyze. “Böyle patavatsızlık olur mu hiç? Kadriye Hanım’ın yanında nasıl söylersin o lafı?” Selma kıpkırmızı kesildi. “İsteyerek söyler miyim hiç Hüsniye Teyze? Deyim işte, ağzımdan kaçıverdi.” Hüsniye Hanım daha söylenecekti, ama benim hâlâ salonda olduğumu ve şaşkın gözlerle onlara baktığımı fark edince, sustu. Komşu kadınlar, gizli bir komut almışçasına, aynı anda konuşmaya başladılar.

O günün akşamında Kadriye Nenemi, annemin omzuna yaslanmış ağlarken gördüm. O koca kadın büzülmüş, teselliye muhtaç küçücük bir kıza dönüşmüştü. Kapı aralığından annemin sesini işittim. “Ah benim hassas yürekli Anam. Birinin ettiği cahillik uğruna kendini helak etme artık, ne olursun. Hatırlasana ben küçük bir kızken, mahallenin

çocuklarıyla sokakta çok gürültü çıkarıyoruz diye komşu kadınlardan biri bana 'Dönmenin dölü' deyince nasıl kızmıştın. 'Şimdi oraya gelirsem, senin tersini yüzüne döndürürüm' diye bağırmıştın da kadın korkusundan hemen pencereden çekilmişti. Ben güçlü olmayı o gün senden öğrendim Anacığım" Kadriye Nenemin yüzünde hınzır bir gülüş belirdi. Ana kız karşılıklı kıkırdaşmaya başlayınca parmak uçlarıma basıp usulca yatak odama çekildim. Uykuya dalmadan önce sözlüklerden Kuzgun Nenemi üzen bütün sözcükleri temizlediğimi hayal ettim. O sözcüklerin anlamını bilmiyordum, nenemi neden bu denli üzdüklerini de. Bunlar önemsizdi zaten. Madem ona zarar veriyordu, bu sözcüklerin sonu ölümdü. Elimdeki su tabancasını hırsla onlara yöneltiyordum. Fışkıran suyla beraber mürekkep akıyor, geriye tertemiz sayfalar kalıyordu. Temiz, beyaz sayfalar...

Gelgelelim, benim çocuk dünyamın bütün hayallerine karşın anneannemi ürperten şeyler bir sözlüğün sınırlarını fazlasıyla aşıyordu. Bir keresinde sekiz dokuz yaşlarındayken onunla çarşıya gezmeye çıkmıştık. Her zamanki gibi elimi sıkı sıkı tutmuştu. Diğer elimizde poşetler hışırdıyordu. Hazır bu en sadık dinleyicimi bulmuşken, bitmez tükenmez çocukluk maceralarımdan birini ballandıra ballandıra anlatıyordum. Derken tok bir ses duyuldu. Aynı anda da anneannem durdu. Elindeki poşet yere düşmüştü, ama o poşete hiç aldırmaksızın gözlerini bir noktaya dikmiş öylece bakıyordu. Elimi kurtarıp poşeti yerden kaldırdım, ama onun poşete de bana da aldırdığı yoktu. Yeniden elini tutacak oldum, avucu buz kesmişti. Ne olduğunu anlamak ümidiyle ben de gözlerimi onun bakışlarının sabitlendiği binaya çevirdim. Burasının ne olduğunu çıkaramadım. Ev desen ev değil, dükkân hiç değil. Ama Kadriye Nenemi büyülemiş, ona beni unutturmuştu. Sanki cansız bir yapıya değil de uzun zamandır görmediği birilerine bakıyor gibiydi nenem. "Burası neresi Anneanne?" diye sordum. Sesimi duyunca bir rüyadan uyanmış gibi bana ve elimdeki poşetlere baktı. "Ver onları bana oğlum" dedi, torbaları eline aldı, beni de yanına katıp yürümeye başladı.

Dünya eski düzenine kavuşmuştu. Yine de huzursuzlanmıştım bir kez. “Neresi burası anneanne?” diye sordum yeniden. “Ermeni kilisesi” dedi Anneannem dalgın dalgın. “Bizler nasıl camilerde ibadet edersek, onlar da kiliselerinde eder...”

Bu aralar gözümün önünden gitmeyen bir diğer sahnede ben oflaya puflaya inkılap dersi çalışan bir lise öğrencisiydim. İlkokuldan beri derslerime yardım eden anneannem elinde portakal suyuyla geldi. “Ne çalışıyorsun Hakan oğlum?” diye sordu. Bölüm başlığına baktım: “Ermeni Sorunu ve Ermenilerle Savaş”. Garip bir içgüdüyle söylemek istemedim. “Tarih işte Anneanne. Çok sıkıcı” dedim. Tam bu sırada işgüzar kız kardeşim “Ben sana okurum Anneanne” diye atıldı, kitabı elimden kaptığı gibi başladı bir heves okumaya:

“Birinci Dünya Savaşı’nın ilk yıllarında Ruslar, Doğu Anadolu’da ilerleyince Ermenilere isyan fırsatı doğdu. Hazırlıklarını savaş öncesinde tamamlamış Ermeni çeteleri, Rusların yanında yer aldılar. İlk isyan 17 ağustos 1914’te Zeytun’da (Süleymanlı) çıktı. Maraş’taki Ermeni askerleri de silahlarıyla birlikte bunlara katılarak Türk köylerini basarak halkı öldürmeye başladılar. Nisan 1915’te Van’da ayaklanan Ermeniler, buradaki Türk nüfusu katlettiler. Bu durum karşısında Osmanlı hükûmeti, Doğu Anadolu’daki Ermenilerin, savaş alanı olmayan Suriye’ye göç ettirilmelerine karar verdi (Tehcir Kanunu 14 mayıs 1915). Ermenilerin amacı; Kilikya (Çukurova), Maraş, Erzurum, Bitlis, Van, Harput ve Diyarbakır’ı alarak bir devlet kurmaktı. Ermeniler, günümüzde de bu amaçlarından vazgeçmiş değillerdir. Bu amaçlarını gerçekleştirme doğrultusunda, ülkemizin bütünlüğüne yönelik terör olaylarını desteklemektedirler...”

Başımı önüme eğip oturmuştum. Anneannemin gözü yaşlı haliyle karşılaşmak istemiyordum. Halt etmişti bizim küçük. Öylece dalıp gitmişken Elvan’ın “Niye gülüyorsun Anneanne?” demesiyle irkildim.

Kuzgun Nenemin yüzüne gerçekten de bir gülümseyiş yayılmıştı. Ama şenlikli bir gülümseyiş değildi bu. Leonardo da Vinci'nin Mona Lisası'nı andıran, acıların üzerinden tevekküllü bir gülümseyişti. "Böyle mi yazıyorlar?" diye sordu anneannem. Gözleri bizi aşmış, kendi bildiği bir muhatabına konuşuyordu. "Erzurum'da çok Ermeni komşumuz vardı. İşinde gücünde çalışkan insanlardı. Ne onların ne de bugün burada onların soyunu devam ettirenlerin terör dedikleriyle bir ilgisini görmedim. Böyle anlatıyorlar, ha?" Yerinden doğruldu, dalgın dalgın odasına girdi.

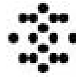
Gazete ve televizyonların "Ermeni terör örgütü" diye bağırdıkları günlerde anneannem artık bilincini yitirmişti. Doktorlar ameliyatla müdahaleye gerek duymadılar. Kuzgun Nenem hırpalanmadan, evinin köşesinde usulca yolculuğuna çıktı. Son günlerinde hep sayıklıyordu, ama dediklerinden hiçbir şey anlayamıyordum. Önceleri bilinci yerinde olmadığı, dili de ağırlaştığı için sayıkladıklarının bir anlamı olmadığını düşündüm. Ama biraz daha dikkatli dinleyince yabancı sözcükleri ezgiyi andıran su gibi bir dili fark ettim. İnsan hep yanıtını duymaya hazır olduğu soruları sormalı. O gece artık hazırdım. Anneme "Kadriye Nenem Ermenice mi konuşuyor?" diye sordum. Annem ne şaşırdı ne de lafı dolaştırdı. "Evet" dedi. "Sana hiç öyküsünü anlattı mı?" diye sordum. Annem, veda eden bu canın elini sevgiyle okşarken "Yalnızca bir kez ve çok silik olarak" dedi, "Sanki kendi başından geçenler değil de, tanık olduklarıymışçasına. Bağları, bostanları anlattı, ekinleri, evde pişen ekmeği, her gece yeni baştan serilen döşeği. Sonra o kanı, çok kanı, çığlıkları, komşulara sığınanları ve dönüşsüz yollara koyulanları..."

"Kadriye Neneme Ermenice ne deniyor, biliyor musun Anne?" diye sordum. Güzelim gözlerine bir ışık, yüzüne temiz bir gülümseyiş yayıldı annemin. Bir parolayı söyler gibi, usulca, dikkatli ve kendinden emin bir sesle "Garine" dedi, "O senin Garine Yayan". "Garine" diye tekrarladım, ruhu uzaklarda, bedeni yanı başımızda olan bu kadına bakıp. Annemin sesi bir kez daha duyuldu. "Garine Ermenice'de Erzurum demek."

Kadriye Nenem iki gün sonra Hakk’ın rahmetine kavuştu. Cenazesi öğle namazını müteakip Şişli Camii’nden alınarak Zincirlikuyu’daki aile kabristanına, çok sevgili eşinin yanına defnedildi.

Cenaze töreninin ardından, yıllar önce kapısında durduğu, ama içeri giremediği o Ermeni kilisesine gittim. Garine Yayamın, yitirdiği anası, babası, kardeşleri ve tüm sevdikleri için kocaman bir mum yaktım, uzun uzun dua ettim. Ben tam kapıdan çıkarken siyahlar içinde yaşlı bir Ermeni kadın yanında bir akranıyla o su gibi dili konuşarak içeri girdi. Gözleri... Gözleri neneminkinin aynısıydı. Gülümsedim, başımla selam verdim. Selamımı nezaketle, güzelim kırışıklarını belirginleştiren bir gülümseyişle kabul etti.

Garine Yayam beni görmüş de ruhuyla okşuyor gibi geldi. Derin bir nefes aldım.



Yerin Sesi

Rüya

Çıkamam, aynalar, aynalar zindan,

Bakamam, aynalar, aynalar vicdan.

Necip Fazıl Kısakürek

"Kim istiyor bu işi kızlar?" diye sordu kadın, yılların zincirleme sigaraları sonunda kartlaşmış sesiyle. Oysa bu ses tonuyla nasıl da övünür. Dediğine göre müşterinin biri, konferansın sonunda "Sizin buğulu sesinizi kulağımda duymak büyük bir mutluluktu Hanımefendi" demiş. Eskilerin o saf günlerinde olsa inanırdım, şimdilerde ne dese, tersini doğru sayıyorum.

Çevresini kuşatmış bu genç hanımların da ondan bir farkı yok. Başka iş olsa hemen atlarlar üzerine. Bir iki temiz dostluk dışında kimsenin birbirinin yüzüne bakacak hali bile kalmamış. Ne zamandır şirket içinde dönen iş kapma entrikalarının haddi hesabı yok. Ama deprem bölgesine gitmeyi kimsenin gözü yemiyor. Benim de gözüm yediğinden değil, yalnızca inanılmaz bir basınç var göğüs kafesimde. Rahat nefes alayım diye bir solukta neredeyse bağırırcasına atılıyorum: "Ben giderim."

"İsviçre'den kurtarma ekibi gelecek. Onları havaalanından alıp İzmit'e gideceksin şekerim" diyor kadın. "Hazırlanmak için az zamanın var, ama malum, bizim tercümanlık işinde bavul hep kapı arkasında olacak." Yeni yaptırdığı bembeyaz porselen dişlerinin üzerine bir gülümseyiş yerleştiriyor. Haberi yok, gülüş niyetine ağzını bu açıyla her büzüşünde ruju ön dişlerine çıkıyor. Ben bunları ne zamandan beri fark ediyorum, onu da hatırlamıyorum.

Annem ile babamı aradım hemen. “Yolun açık olsun kızım, bizi habersiz bırakma. Uğra da bir şeyler hazırlayalım oradakiler için” dedi annem. Önce kendi evime gittim. Ev dediğim küçücük bir çatı katı, ama bana yetiyor. Benim şatom orası, geceleri uzak ülkelerden gelen şilepleri seyrediyorum. Işıklar damla damla ağlıyor denizin üzerinde. En yakınımla vedalaşır gibi ayrıldım yuvamdan, korunaklı sığınağımdan.

Annem paketler hazırlamış, gözlerim doldu. Taksinin bagajına birlikte yerleştirdik hepsini. “Sağlıcakla git, iyilikler götür” dedi. Anamın hayır duaları en büyülü sözcüklerdir benim için. Sarılıp helalleşti.

Taksi havaalanına yaklaşırken cep telefonunun ekranında adı belirdi. Allah kahretsin, ben bu adamı nasıl unuttum? İnsan nişanlısını unutur mu? “Akşam sekiz için L’exantric’te rezervasyon yaptırdım hayatım. Üzerini değiştirebilesin diye şimdiden haber veriyorum. Çok şık bir mekân.” Durdum, nasıl söylenir? “Gelemem, ben İzmit’e gidiyorum” Güldü “Ne şakacısın hayatım” dedi. Hayatı batasıca. “İşim konusunda şaka yapmadığımı bilirsin. Deprem bölgesine gidecek İsviçreli kurtarma ekibine refakat edeceğim. Şimdi haber aldım, çok acil bir iş.” Sesi buz gibi oldu, ama içime işlemedi. “Ne zaman yola çıkıyorsun?” Yoldayım, diyemedim. Ağzımdan “Bu gece” çıktı. Kulağımdan içeri giren sesi bu kez kanımı dondurdu. “Ne işin var deprem bölgesinde? Leş gibidir oralar. Nerede kalacaksın hem?”

Bir süre öncesine kadar tartışıyorduk, daha doğrusu onun sözlerine değer verip kendi bakış açımı anlatmaya çalışıyordum. Ne zamandır öyle bir çabam yok, çünkü anlaşılma ümidimi kaybettim. Kurtarılacak canların olduğu bir yeri “leş gibi” bulan adama ne denir? “Şimdi kapatmak zorundayım. Sonra konuşuruz” dedim, bir tuşla yok oldu.

Yok oldu olmasına da benim her şeyden beter iç sesim başladı bildik nağmelerine. O televizyonun bitmez tükenmez ucuz magazin

programlarında seyredip de durmadan eleştirdiğim danışıklı dövüş ilişkilerden ne farkı var ki bu yaşadığımın? Kimsenin kimseden maddî beklentisi yok gerçi, ama bu beni kurtarır mı? Yaşıtım herkesin ille de evlilik çağına geldiği, benimse ısrarcı olduğum aşkımda silleyi yediğim bir dönemdi. İrinli bir yaram vardı, tarifsiz acıyordu. Can havliyle benden en beklenmeyeni yaptım. Onca ince eler sık dokur geçmişime nispet, bana ilgi gösteren ilk erkeği yaşamıma dahil ettim. Bir türlü eskiyemeyen yaramın üzerine basbayağı pansuman niyetine kullandım onu, oysa kimyası bambaşkaydı. O yüzden yarayı daha da iltihaplandırmaktan öte bir işe yaramadı. Dış dünyada ise kuşkularım başkalarının şaşkın sorularında yankılanıyordu? “Ne buldun onda?”, “Nedir bu acele?”, “Gerçekten seviyor musun?” “Bana çok iyi davranıyor” dedim hepsine özür gibi. Yetermiş gibi. Yetmedi, ne bana ne onlara.

Deprem gecesi de lise arkadaşım Damla üzerime geliyordu. “Seni hep örnek alırdık. Sen kendine de başkalarına da yalan söylemezdin. Yalnızca doğru bildiğin, gönülden istediğin şeyleri yaşardın, yazık” dedi. Hiçbiri değil de o son sözcük içimi yalaz misali kavurdu. “İçim sarsılıyor” dedim, “bilemezsin nasıl...” Bazen sözcükler değil beden ve yüz konuşur. Bakınca acımı görmüş olmalı. Titreyen katılmış arkadaşını bağrına bastı. “Özür dilerim canım” dedi, “Gülüm ağlama artık, sen yine en doğrusunu yaparsın hepimizden fazla. Ne olur zaman tanı kendine, bırak durulsun için.” Sarsıntıma ve sevgisine bıraktım kendimi.

O homurtu tam da birbirimize sarılıyken geldi buldu bizi. Hatta sarsıla sarsıla ağladığımdan altımdaki zeminin titrediğini fark edemedim bile bir iki saniye. Ama o homurtu inkâr edilemez biçimde oradaydı. Hayatımda duyduğum en korkunç sesti. Yerin öfkesiydi, magmanın gazabıydı. Benim gibi kasıldığını, sancılandığını duydum dalga dalga. Damla’yla birbirimizin elini tuttuk sıkıca, iki küçük çocuk gibi. Bir şeyler devrildi salonda. Damla bağırmaya başladı,”Allahım, Allahım” diyordu durmadan. Benimse gıkım çıkmıyordu. Sanki acım cisimleşmişti, öyle hissettim.

Acım homurdanıyordu, ben suskundum. Geçmesini bekledim, deprem dediğin geçerdi sonunda, ama bu gelen bitmiyordu, hiç ama hiç gitmiyordu. Duvarların çatlama sesini duydum, bir yerler gıcırdadı, zangırdadı. Deprem bestesi. O sarsıntı durduğunda biz hâlâ titriyorduk. "Çıkalım hemen, yine başlayabilir" dedim. Birbirimize tutuna tutuna ayağa kalktık. El yordamıyla elektrik düğmesini buldum. Buldum da, bulduğumla kaldım. Elektrik yoktu. Sırtımı bir ürperti yaladı.

Çocukken de böyle saatlerce ayakkabımı giyemezdim. Annem gülümseyerek çektiğim acıya son verir, maharetli elleriyle bağcıkları düğümlerdi. Fermuarlı botları bir türlü ayağıma geçiremezken bunları düşündüm. Ellerim buz kesmişti, onları kullanıp da ayağımı o botun içine sokamadım uzun süre. Damla ağlamaya başladı. Başımı kaldırıp bakınca onun benden beter durumda olduğunu gördüm. "Giyemiyorum" diyordu hep, "Lanet ayakkabıları giyemiyorum." "Gel canım ben sana giydiririm" dedim. "Tabanını iyice bastır, haydi" Küçük bir çocuk gibi sözümü dinledi. Bağları çekiştirip büyük bir ustalıkla bağladım. "Sağol" diye mırıldandı zorlukla. Ondan sonra kendi ayakkabımın fermuarını da çekmeyi başardım.

Annemler iki sokak aşağımızda. Merdivenden inerken onlara doğru gideceğimi biliyordum. Onları gördüğüm zaman her şey daha kolay olacaktı. Evin kapısına çıktığımda annem ile babamı karşımda buldum. Babamın elinde pantolonu, üzerinde pijama, pijamanın düğmeleri ters iliklenmiş. Annemin üzerinde bir manto. Birbirimize atıldık.

Damla cep telefonundan ailesine ulaşmaya çalışıyor. Hat yok. Sokaklar insan kaynıyor, insan ve araba. Birileri akıl edip pilli radyo almış beraberinde, ama merkez neresi öğrenemiyoruz. Hâlâ saf bir şekilde merkezin tek bir yer olduğuna inanıyoruz. Hep öyle olurdu.

“Geldik Abla...” Taksi şoförünün sesiyle irkildim. Başımı cama dayamış, uzaklara dalmışım. Hemen toparlandım. Zaten ucu ucuna yetişmişim. Elimde “İsviçre Kurtarma Ekibi” yazılı bir kartonla beklemeye başladım. Kırmızılı özel kıyafetleri içinde bir alay ızbandut gibi adam belirdi karşımda. En önde olanı buz mavisi gözleriyle bana şöyle bir baktı. “Otobüs nerede?” diye sordu. Uzatmaya davrandığım elimi geri çektim. “Şu tarafta” dedim. Dönüp yürümeye başladım.

Otobüste en ön sıraya geçip oturdum. Bütün öteberilerimi de yanıma tıktım. Onlar ihtiyaç duysun da konuşsun, selamdan sabahtan yoksun Allah’ın salakları. Bir süre sonra şefleri olacak hödük yanımda belirdi. “Affedersin kendimi tanıtmadım. Adım Thomas” dedi ve beni utandıracak bir samimiyetle dertleşmeye koyuldu. “Bu aralar dünyanın zembereği boşalmış gibi. Her yerde art arda deprem oluyor ve biz gereği gibi yetişemiyoruz.” Uzattığı elini elimden çekmedi, ben de onunkini bırakmadım. “Elinden geleni yapmış olduğuna eminim” dedim içtenlikle. Alt tarafı birkaç dakikadır tanıdığım birinin karakterine ilişkin nasıl böyle kesin konuşabildiğimi aklım almadı. Ama aklımın söylediklerimle bir ilgisi yoktu zaten. Ağzımdan dökülenler, o elin bende uyandırdığı güvene dayanıyordu, içgüdüydü hepsi bu. “Daha da fazlasını yapabilirdim” dedi dalgın dalgın. “Her zaman için daha fazlasını yapmak mümkün. Ama bürokrasi çok ağır ilerliyor.” Uyarma gereğini hissettim. “Burada da çok sorun olacaktır. Hazırlıklı olmalısın.” Deniz gözlerini hırçın bir dalga yaladı, geçti. “Bu bir can pazarı. Zamanında yaşamını kurtaramayarak sebep olduğum ölümlere karşı hazırlıklı olamam.” Sustuk karşılıklı. “Neyse boş ver” dedi yumuşak bir sesle, “Hem daha hâlâ adını söylemedin” “Rüya” dedim. Anlamını sordu, birkaç kez yineledi. Daha yeni ayırdığımız eller, tokalaşmak üzere bir kez daha birleşti. “Rüya” dedi, kendine özgü yabancı vurgusuyla, “Umarım adın gibi mucizeler yaşarız orada çünkü çok geç kaldık.” Yerine döndü.

Başımı cama dayayıp tesellisiz çevre yollarını seyrettim uzun süre. Camın öte tarafında hızla beliren ve ardımda kalan her bir görüntü bana akıp giden yıllarımı anımsattı. Yaşım başkalarına göre çok genç olabilir, ama içimde, yılların akıp gittiğine dair bir ihtiyarlık hissi var. Tıpkı Thomas'ınki gibi bir geç kalma, mutluluğa geç kalma hissi. Hayalim diye yola çıktığım, ama ne zamandır yoz bir rutinden ibaret olduğunu anladığım işim; çok darbeli ilk sevdam ve sonrasındaki bile bile lades yanlışlarım. Ruhumu tatmin etmeyen bir işi tembelce sürdürmek, anlamsız bir nişanlılıkta inat etmek hayata küskün bir ihtiyarlık değil de ne? Ne zamandır zor nefes alıyorum, göğsüm sıkışıyor sürekli. Nasıl da istiyorum oysa yaşamın içinden akmayı. Bir bilseler içimi. Dışardan bakanların nezdinde başarılıyım görünüşte. Hiç bilmediler ki özlemlerimi: bu dünyada bana kendimi önemli, gerekli hissettiren, tüketmeyen var eden bir işi, iki köpeği, üç çocuğu, bahçeli evi ve o evi bana yuva kılan, geceleri kokusunu içime çekerek uykulara daldığım ve sabahları sıcacık bağrında uyandığım her gün sevdiğim, sevildiğim, saydığım, sayıldığım erkeği...

Olacağı buydu zaten. Otobüs acı bir fren yapınca hülyalı başımı öndeki demire tosladım. Bir sıcaklık yayıldı alnıma, kan. Thomas telaşla yanıma geldi. "Ne oldu, niye birden durduk?" diye bağırdım şoföre. "Biraz sakin durur musun, yarayı temizlemem lazım. Çok kötü vurmuşsun" diyordu Thomas. Hayallerim tosladı, başımın ne hükmü var. Tabiî o da bilemez. "Ne yapayım be kardeşim, baksana yol bitti" dedi şoför isyanlar içinde.

Yol bitti. Yol bir anda nasıl biter? Thomas'ın şifa idmanlı serin parmakları yarayı sararken ben hep bunu düşünüyordum. "Geldik, inmeliyiz artık. Bundan sonrasını yürüyerek halledeceğiz. Burası normal bir yerleşim yeri değil artık Rüya, anlasana" dedi Thomas son derece soğukkanlı ve alışkın bir sesle. Otobüsün basamaklarını indik.

İnsan aklı ne tuhaf. Belleğin ne zaman nasıl bir oyun oynayacağı hiç belli değil. Basamaklarda donakalmış karşımdaki manzaraya bakarken ilk aklıma gelen Jean Paul Belmondo'nun bir sözü oldu. Böyle bir sözü bildiğimi bile bilmiyordum, ama içimdeki ses ısrarla aynı cümleyi tekrarlıyordu "Bir filmi televizyonda seyretmek, Van Gogh'u bir pulun üzerinde görmek gibi bir şey..." Benim gördüğüm de işte öyle bir şey. Televizyonda izlediklerim şu an karşımda duran değil. Benim yaşadığım sandığım şey deprem değil. Deprem tam burası, ötesi olmayan yer. Bir sürü iş aleti lunaparktaki çarpışan arabalar gibi birbirinin yanından geçip durmadan beton taşıyor. Binaların çoğu o taşınan molozlara dönüşmüş. Ayakta duranlar daha da korkunç gözüküyor. Binalar sanki yürümüş, öne eğilenler, yana kayanlar, katlar boyu domino taşları gibi birbiri üzerine yıkılanlar. Thomas ve adamlarıyla hızla ilerlerken gözüm gördüklerimin hızına, yoğunluğuna yetişemiyor. Toprağın öfkesi bu, bıkkınlığı. "Yeter artık sizi bunca zamandır üzerimde taşıdığım, düşün yakamdan" demiş, şöyle bir silkinmiş.

Thomas omzumdan tutmuş beni silkiyor. O dokununca fark ediyorum titrediğimi, bir de dişlerimi... dişlerim birbirine çarpıyor. Kaldırım kenarına oturtuyor beni. "Biraz sakinleş, şurada bir danışma merkezi var. Geldiğimizi haber vereyim, tamam mı?" diyor. Başımı sallıyorum. Kesif bir koku var ortalıkta, ölümün kokusu. Tıpkı yerin homurtusu gibi ölümün kokusuyla da bu derece keskin bu ilk karşılaşmam. Hastanelerde de var diyeceksiniz belki, ama aynı şey değil. Oralarda ağır bir ilaç kokusu vardır en çok. Bir zamanlar yaşanan bu yerse yalnızca ve yalnızca ceset kokuyor. Thomas yanıma geldiğinde kahredici bir kanıksamışlıkla "Tak maskeni" diye sesleniyor. Gözlerimin sorduğu soruyu yanıtlıyor. "Her yerde böyle kokar."

Kendi korkumu hatırladıkça yüzüm kızarıyor utançtan. Oysa ölümüne gerçekti benimki de. Yine de burada, tüm korkuların korkulduğu ve artık korkulacak hiçbir şeyin kalmadığı bu yerde, insanları taşlaşmış, taşları

tozlaşmış bu yerde benim yaşadıklarım nasıl da önemsiz ve şımarıkça kalıyor. Kendi ülkemde bir acının yabancısıyım. Bu öyle insanın kendini karşısındakinin yerine koyup da anlayacağı, içinde hissedeceği cinsten bir şey değil. Elin İsviçrelisi onca deneyimiyle o an buralara benden çok daha ait.

Spor kıyafetler seçmiştim aklımca. Blucin, kazak, mont, ama yine de burada üzerimdeki her şey utanç verecek kadar şık duruyor. En çok da kalın botlarımdan utanıyorum. Çoğu insan o dehşetle ayakkabısız, terliksiz, yalınayak kendini sokağa atmış. Bir kısmının ayakları yara bere içinde. Plastik terliklerden geçirmişler ayaklarına. Amaçsızca yürüyorlar ortalıkta.

En çok da çocuklar savunmasız. Kimi kimsesi kalmayanlar ürkek gözlerle polisi bekliyor. Ana babası olanların da durumu onlardan parlak değil. Çok durgunlar. Boş gözlerle kendilerine verilen ekmekleri kemiriyorlar. Kaldırımlara gelişigüzel fırlatılmış giyeceklerden kapıp hâlâ fanilasıyla, paralanmış pijamasıyla ortalıkta gezinen birkaç çocuğu giydiriyorum. Ben onlara dokundukça ürperiyorlar. Bir tanesi küçücük kollarını boynuma doluyor, vinçlerin sesi arttıkça daha da sıkı sarılıyor. “Beni parka götür, Abla” diyor. Onu götürebileceğim bir park yok, bunu anlatmamı kolaylaştıracak iki çift sözüm de. İçinde yıldızların oynaştığı anahtarlığımı çıkarıp veriyorum. Çevirdikçe yıldızlar pırıl pırıl hareket ediyor. Gülüyor ufaklık. Ondan çok ben seviniyorum.

Thomas’ı düzensizlik konusunda uyaran bendim gerçi, ama arazinin şartlarına uyum sağlayıp diğer kurtarma ekiplerine katılması uzun sürmedi. Kızma hakkı görmüyor kendinde. “Greyderler yolda, onlar geldiği zaman bizim işimiz biter. Şu birkaç saat çok önemli” diyor. Bense salak salak duruyorum orta yerde. Burada en çok şu harika eğitimli köpekler işe yarıyor. Her seferinde aynı sahneyi tekrarlıyoruz. “Susun!” diye bağırıyor kurtarma ekipleri. Makineler duruyor. Kulakları uyuşturan

bir sessizlik. Makinelerin gürültüsünü nasıl da doğal algılar hale gelmişiz. Hayatın sesleri zaten hiç yok. Köşebaşı simitçilerinin “Çıtır simit, taze simit” haykırışları yok, sokakta oynayan çocukların coşkulu bağırış çağırışı yok, kuş cıvıltıları yok. Makinelerin uğultusu kesilince çökmüş binanın çevresine çömelenler de susuyor. Çıt yok. Biri bağırıyor: “Sesimi duyan var mı? Orada biri var mı?..” Elimde değil, her seferinde titreme geliyor. Başımda kaskım, dibi görünmeyen o boşluğa bakıyorum. Saatler geçiyor, neden sonra ulaşılan kişi çoğunlukla ölmüş oluyor. Umudun bir kırıntısı daha düşüyor boşluğa. Öteki türlü mucize olurdu, cehennemde mucize ne arar?

İnsan görünümlü bazı yaratıklar karaborsa yaratmış. Ekmek, su, sigara inanılmaz fiyatlarla satılıyor. Dünyası bu şekilde başına yıkılanlar da aynı kaderi paylaştıkları insanlara bunu yapabiliyorsa söylenecek ne kalır? Vinçler dolar üzerinden kapışılıyor. Herkes sırada. Vicdansızların iş makinesi sahibi olanları da kendini ağırdan satıyor. Deprem tarifesinden. Dehşetten donakalmış salak salak onları seyrederken birden kolumda bir basınç hissettim. Thomas sol kolumu pençelemiş bağırıyordu. Bağırdığının farkında bile olmadan bağırıyordu. “Altta biri var. O vinç bize lazım. Hemen, söyle o vinç bize lazım, yalvarırım sana vinci bize getir”

Vincin başında cenazesini çıkarmak için bekleşen bir kadın ile adam var. Saatlerdir bekliyorlar. Duran saatler vardır ya hani, onların ifadesi de belli bir anda donakalmış. Gözleri bomboş, çizgileri derin. Adamın elinde içmediği bir sigara gitgide kül oluyor. Kadınsa hep ellerine bakıyor. Verilen selamı bile alamayacak haldeki bu insanlardan vinç nasıl istenir? Bildiğim bütün diller geçersiz ve yetersiz burada. Thomas’ın sesi kulaklarımda. “Altta biri var... vinç bize lazım... yalvarırım”

Bir solukta kadın ile adamın yanına varıp ikisinin birden elini tuttum. Yüzüme baktılar şaşkın şaşkın. “Bu vinci çok uzun zamandır beklediniz,

ama onu sizden bile uzun zamandır bekleyen biri var" dedim, "Hâlâ binanın altında, henüz sağ, daha da ne kadar dayanabilir belli değil. Bu vinç olmadan onu kurtarabilme umudumuz yok." Elimle Thomas'ı ve adamlarını gösterdim. "Bu insanlar o küçücük ihtimali denemek için çok uzaklardan geldi ve eğer vinçleri yok diye başaramazlarsa kendilerini katil sayacak. Ne olur o vinci ödünç verin bize." Kadın, allak bullak olmuş yüzünü adama çevirdi. Adam elimi tuttu, dökemediği yaşları kirpiklerinin ucunda birikmişti. "Hadi güzel kızım, vinç de biz de geliyoruz. Kurtarın onu" dedi. "Bizim kurtaramadığımız Özlemimiz için de kurtarın."

Vincin kendine doğru yaklaştığını gören Thomas hırsla enkaza doğru atıldı. O enkazın başında geçirdiğimiz süreyi herhangi bir zaman biriminin ölçmesi mümkün değil. Neden sonra, küçücük bir canlı yarı baygın bir halde sedyeye yatırıldığında yaşadıklarımızı herhangi bir sözcüğün tanımlaması da mümkün değil. Pek pek şöyle anlatabilirim. Henüz anne olmadım, çocuğunu dünyaya getirirken bir anne ne hisseder bilemiyorum, ama sanki buna benzer bir şey hisseder gibi geliyor. Küçük bir kız çocuğu, nefes alıp veren küçücük güçlü bir insan. Bir kez daha doğmuş, ölümün rahminden çekip çıkarılmış bir insan yavrusu. Kendi kızlarını betonlara kurban veren şu ana babanın umut tohumu. Benim hayat anlamım. Thomas'ın rüyası. Thomas alnımdaki yara yerinden öpüyor beni. "Bir hayat kurtardın" diyor. Kendi hayatımı kurtardım. Sarılıyoruz.

Telefonumun çaldığını çok sonra fark ediyorum. "Hiç arayıp sorduğun yok" diyor karşı taraftaki tanıdık yabancı. Hâlâ deminki mucizenin etkisindeyim. "Biraz önce küçücük bir kızı enkazın altından sağ olarak kurtardık." Ona haber vermekten çok kendimi inandırmak için yineler gibiyim. Zaten sözlerim duvara çarpan tenis topu misali bana geri dönüyor. Hiç tepki yok karşıdan, yalnızca mekanik tonlamalı bir soru: "Ne zaman geri dönüyorsun?"

Beynimde bir klik sesi duydum. Ender olur, ama olduğunda inkâr edemeyeceğim denli oradadır. Bilirim bir şeyin daha bittiğini, ya da hiç var olmamış olanın yitip gittiğini. Kendi buzul sesimi tanımakta zorluk çektim, ama o ses benden bağımsız son sözünü söyledi: “İki gün sonra geri dönüyorum, ama sana bir daha asla geri dönmüyorum. Nişanımız bitti.” Telefonu kapatıp kayıtlı bütün numaraları sildim. Bir yalan daha yok oldu.

Dönüş yolunda Thomas yanıma oturup da sohbete koyulduğunda diğer yalanlarımla ödeşiyordum. “Konferans çevirmeni olarak da mı çalışıyorsun?” diye sordu, “hani şu kabinlerde...” Başımı evet anlamında salladım. “Memnun musun?” diye sordu. “Hayır, yalnızca bu işi yapabiliyorum hepsi bu.” “İyi de bu işin eğitimini almışsın, idealin olmalı” dedi şaşkınlıkla. “Öğrencilik zamanında evet, ama sonradan kâh şırınga iğnelerini kâh unlu mamulleri mekanik olarak birkaç dilden yinelerken yalnızca maddî karşılıkla tatmin bulamadım.” “Ya şimdi bir şeyler değişti mi?” diye sordu çocuk merakıyla. “Şimdi ne istediğimi biliyorum, gönüllü yardım kuruluşlarıyla çalışacağım” dedim sesimdeki kararlılığa kendim de şaşarak. “Burada ve başka yerlerde daha yapacak çok şey var, artık tek derdim bir ucundan tutup yetişebilmek. Bildiğim diller yardım kuruluşlarının dünyayla bağlantısına hizmet edecek. Hatta çeviri dışında da çalışacağım, mutlaka benim de yapacağım bir şeyler vardır onların bünyesinde.” Durakladım, ellerime bakarak devam ettim, “Ne istediğini damarlarında hissetmek öyle müthiş bir şey ki. Biliyor musun, ilk kez burada, seninle buradakiler arasında iletişimi sağlarken kendimi yararlı hissettim, bana ihtiyaç duyulduğunu...”

Başımı kaldırdı Thomas. Gözümün ta içine baktı, sanki gözbebeklerimin içinde benim bilmediğim bir şey görür gibi baktı. “Doğru” dedi yavaşça, “Sana ihtiyacım var. Lütfen yanımdan hiç ayrılma.” Ben de bu adamın gözündeki o güneş pırıltılı, değişken denize

baktım uzun uzun. “Ayrılmam” dedim. Beni bağrına bastığında bütün sarsıntılar dindi. En güzel rüyaya uyandım. En gerçek Rüya oldum.

Oyuncaklar Arasında I
Melül

Hava toprak gibi gebe

Hava kurşun gibi ağır

Nâzım Hikmet

Hiç bu kadar çok oyuncağım olmamıştı. Legolar, yapbozlar her gün gıcır gıcır kutularda oyuncak yağıyor. Gökten yağmur ve oyuncak yağıyor. O yabancı filmlerdeki Noel Babalar gibi birileri hep renkli paketler veriyor elimize. Ama hiçbirimiz onları almak için acele etmiyoruz. Sıraya girip uslu uslu alıyoruz hediyeleri. Paketler bazen yere düşüyor. Her yer çamur, paket de kirleniyor.

Oyuncakları seviyorum, ama bu çadırda hepsi de garip duruyor. Eskiden arkadaşlarımla çadırcılık oynardık evin içinde. Battaniyeden çadır yapar, altına girerdik. Çadır şimdi evimiz. Başımı dışarı uzattığımda üzerimde bir tavan göremiyorum. Her yer çadır. Büyük küçük hep birlikte, çadırcılık oynuyoruz.

Okuldaki hiçbir derste bana yerin sesi olduğu öğretilmemişti. Yerin sesini duydum, o gece. Yaşlı bir dede öksürdü sanki. Öksürüğü hiç geçmedi. Sonra insanlar bağırdı, çok bağırdı. Benim sesim çıkmadı. Babam daldı odama, bir yerlere koşturdu beni. O yerleri tanıyamadım. “Anne” dedim hep, “Geliyorum kızım. Kardeşin de yanımda, korkma” diyordu. Evin duvarları çöktü, gelemediler.

“Şanslısınız, kurtuldular” dedi herkes sonradan. Artık ev yoktu. Artık ev yokken orada on beş saat babamla bekledik. On beş saat olduğunu başkaları söyledi. Elimde okul çantam, annemi ve kardeşimi bekledim. Okul çantasını o gün satın almıştık annemle. Niye onu kapıp çıkarmışım, bilmiyorum. Yanımda olduğunu bile bilmiyordum zaten. Görünce fark ettim. Sırtlarında benim çantamın büyüklerinden takmış adamlar, ellerinde lambalarla betona sesleniyorlardı “Kimse var mı? Sesimi duyuyor musun? Ses ver” Biz hep susuyorduk.

Betonların altından çok ses geliyordu. Annemin sesi de geliyordu. Onun üzerinden parçaları alıp kenara atıyordum, üzeri hafiflesin diye. Sonra bir abi beni kenara çekti. “Sen dur, biz çıkaracağız annen ile kardeşini” dedi. Sözünü tuttu. İki insan çıkardılar alttan, biri büyük, biri küçük. Anneme ve kardeşime benziyorlardı. Yaşıyorlardı. Yaşamak ne demek o zaman öğrendim. Nefes almak, göğüs bölgesinin hafif hafif kalkması, sonra inmesi. Tanrı’ya en çok o an dua ettim.

“Şanslısınız, yabancı malı çadır buldunuz” dedi herkes sonradan. Çok on beş saatler geçmişti, betonla savaşanların dışında bir sürü yabancı insan gelmişti. Anlamadığım her şey yabancıydı. Benim dilimde konuşanlar da. Doğduğum bu mahalle de. Çünkü tanımıyordum artık.

Bir sürü yabancı dil duydum, bir sürü yabancı bayrak gördüm. Hani o atlasın sayfalarında haritaların yanında gördüğümüz bayraklardan. Atlasımı da bu taşlar yedi. Biz Mısır kampına yerleştik. Mısırlı komutan amca küçük bir yerin taşlarını temizletti. Orada top oynuyoruz onunla. Öpüp seviyor bizi.

Annem ile babam öpüp sevmiyor bizi. Kardeşim hastanede, ayağı kırık. Ya tanımadığım birilerine kötü sözler söylüyorlar ya da hiç konuşmuyorlar. Çocuklara kreş kampı kuruldu, oradayım bütün gün. Saçlarım çok kaşınıyordu, annem makasla kesti. Çok severdi saçlarımı

“Kıyamam sana” derdi, kesti. Gözüme hiç bakmadı. “Üzülme Anne, yine uzar” dedim. Makası yere düşürdü.

Maske dağıtmışlardı hepimize. Büyük küçük hepimiz doktorculuk oynar gibiydik. Betondan ses gelmeyince o koku geldi. Anlatamam, öyle bir koku geldi. Sonra o kokuyu almaz olduk. Hep oradaydı çünkü ve biz de hep oradaydık. Başımı okul çantama koyup uyudum. Annem, babam hiç uyumadı.

Okul çantam yanımda, ama okulum yıkılmış. Sıramız bile belliydi, kura çekmiştik aramızda. Pencere kenarı, önden üç. Aklıma gelince gülüyorum. Melül gülmüyor. Melül benim oyuncak köpeğim. Uzaktan tanımadığım çocuklar bize kendi oyuncaklarını yollamış. Renkli paketlerle gelen yeni oyuncaklardan daha güzel. Bana bu köpek çıktı. Dağıtan kadın “Aman da nasıl melül melül bakarmış öyle” dedi, köpeği bana verirken. Ne demek bilmiyorum, ama ona Melül diyorum.

Melül’ü çok seviyorum. Soruyorum ona, nasıl bir evden geldi, anlatmıyor. Perdeleri ne renk, kitaplığı var mı, televizyonu büyük mü, banyosu duş mu küvet mi, buzdolabında ne var? Bize hep ekmek verdiler, domates, bisküvi, su. İki gün önce sıcak yemek geldi, pilav fasulye. Çok güzeldi. Melül yerken beni seyretti.

Onunla hep konuşuyorum, eski sahibini özlemesin diye, beni de çok sevsin diye. Ben onu çok seviyorum, çünkü o bir evden geldi.

Evimi istiyorum.

Oyuncaklar Arasında II
Hepgül

Çocuk

Güzel anılar gibi hüzünlü

Hüzünlü şarkılar gibi güzel

Cemal Süreya

Hep çok oyuncağım oldu. İstediklerimi aldılar, bol bol da hediye geldi. En çok da tüylü hayvanlarım var, yatağın kenarında. Sonra o gece uğultu oldu, ama fırtına yoktu. Her şey zangırdadı. Yer beni itti, yatağımdan kalkamadım. Yorganı başıma çektim. Bütün tüylü hayvanlarım üzerime düştü.

Her yer karanlıktı. Elektrik düğmelerine bastık, hiç ışık yanmadı. Çok bağıran oldu, ben bağırmadım. Annem ile babam “Gel oğlum, sahile inelim biraz” dediler. Ellerinde lambalar vardı. Ben Hepgül’ü tutuyordum sıkı sıkı.

Hepgül benim oyuncak köpeğim. Gözleri hep üzgün bakar, kulakları ta yere kadar sarkar. Hep gülsün istedim, o yüzden adı Hepgül. O, yatağın kenarında durmaz. Ben nereye, o oraya. Yatakta da yanımdaydı. Bir onu aldım yanıma. Sokaklarda bir tek araba farları vardı. Babamın elini sıktım.

Elektrikler gelince televizyonda gördüm. Depremmiş, hem bizde de değilmiş asıl. Başka yerlerde kötü şeyler yapmış, insanların üzerine beton katlar düşmüş. O başka yerler çok uzağımızda değil. Piknik yapmaya

giderken geçmiştik oralardan yazın. Sanki canavar gelmiş, kocaman ayaklarıyla ezmiş evleri. Annem ile babam bana çok fazla televizyon seyrettirmiyor.

İlk günler hep ambulans geçti, bir de helikopter. Hepgül'le pencereden seyrettik. Sonra yine avize sallandı, halı kıpırdadı. Hepgül'e daha sıkı sarıldım.

Daha olacakmış böyle. Bir de adı var bu küçük depremlerin de ben söyleyemiyorum. Zaten bence küçük de değil. Büyükler bu kadar korkuyorsa küçük olamaz. Annem bütün gün benimle oyunlar oynuyor, güldürüyor beni. Gece babama ağlıyordu. Hepgül de gördü.

Geceleri oradakileri düşünüyorum, en çok da çocukları. Çadırda, toprağın üstünde uyuyorlar. Onların anne babaları daha da korkmuş. Bazılarının korkmuş anne babaları bile yok. Bütün oyuncaklarımdan utanıyorum. Zaten hepsini kaldırdım, bir daha üzerime düşmesinler diye.

Yemekhanede arkadaşların tabağında yemek artarsa, o yemek çöpe atılırsa da utanıyorum. Sanki oralardan bana bakan gözler var. Ben de baktım onlara çünkü. Gösterdiler televizyondan, günlerce sıcak yemek yoktu. Dökülecek yemek de yoktu. Hep ekmek, sıcak su, ezilmiş domates vardı. Yine göğsümün ortası ağrıdı. Hiçbir yere çarpmadım, ama hep ağrıyor. Hepgül'ü oraya bastırdım.

Sonra televizyonda bize "Çocuklar, en sevdiğiniz oyuncağınızı deprem bölgesindeki kardeşlerinize yollayın. Onların hiç oyuncağı yok" dediler.

Bütün tüylü hayvanlarım çekmecede duruyordu, ama ben Hepgül'e şöyle bir baktım. Hepgül, "Benim oraya gitmem lazım. Orada bekleyenim var" dedi. Ayrılık zamanı gelmişti. Hepgül ne derse o olur.

Oyuncakları toplayan kadına dedim ki “Bu benim gerçekten en sevdiğim oyuncağım. Lütfen onu çok sevecek birine verin.” Kadın gülümsedi, başımı okşadı. “Sen hiç merak etme. Onu senin kadar güzel bir çocuğa vereceğim” dedi.

Hepgül’e son kez sarıldım. Köpeğim, diğer arkadaşlarıyla birlikte yola koyuldu. Arkasından el salladım.

Bugün okul açıldı. Açıldığı gibi de kapandı. Çünkü yine sallandık. Artık korkmuyorum bile, olduğum yerde kalıyorum. Çıkış kapısında annemi gördüm, ağlıyordu. “İyiyim Anneciğim korkma” dedim. Bu sefer de onun elini ben tuttum. Evde çay içtik, fincanı tutan elleri hâlâ titriyordu. Bir an yüzüme baktı. “Ne düşünüyorsun oğlum?” dedi. “Hepgül’ü” dedim, “İyi ki gitti Hepgül oraya diye düşünüyorum Anne. Kim bilir bugün ona kim sarılıyordur. Adını da ne koymuştur” Gülümsedim. Annemin gözleri doldu. “Canım” dedi, kollarını uzattı. O kollara koştum.

Alacakaranlık Kadınları

Rüzgâra Karşı

Oysa ki gencim atılganım

Yirmi yaşın kudreti bileklerimde

Öyleyse neden bu mahzunluk

Neden bu sıkıntı yüreğimde

Teoman Karahun

“Matmazel Claudel, Rodin’in öğrencisi, Mösyö Paul Claudel’in kız kardeşidir. Böylesine bir ustanın eğittiği, böylesine aydın bir kardeşle yaşayan Matmazel Claudel’in, eserlerinde bir kadından beklenmeyecek derecede yaratım ve gerçekleştirme gücünün sınırlarını aşması hiç de şaşırtıcı değil...” Bu satırları okuduktan sonra kitabı hırsla kenara attım. Aynı hareketi kaçıncı kez tekrarladığımı hatırlamıyorum bile artık. Elimde tuttuğum kitap değil de, sanki çırpınan bir kuş. Avucumu açıyorum, uçsun diye... Elimde kocaman bir boşluk.

Daha önce böylesi hiç başıma gelmemişti. Yaşamın içinden anların kendini yazdırdığı olmuştu, bir de hayalimi alabildiğine salıvermiştim öykülerimde, ama basılı bir kitabın içinde saklı, yazılmamış bir öykünün sesini duyduğum hiç olmamıştı. Her şeyin bir ilki vardır.

“O sekiz günü yazılmamış...” İçim böyle diyordu sürekli. Heykeltıraş Camille Claudel’in yaşamını anlatan kitapta küçük bir yarık bulmuştum. Küçük, ama kuyu derinliğinde bir yarık. Rodin’in hayat arkadaşı Rose Beuret atölyeye gelip büstlere saldırdıktan sonra, onunla birlikte giden

ustası ve sevgilisi Rodin'den haber alamayan üstelik bir de ailesinin evinden annesi tarafından kovulan Camille'in atölyede geçirdiği o sekiz günün yarığı. Tahta döşemenin arasında, kenarları kıymık kıymık batan bir yarık. İçinden atölyeye düştüm.

Camille taburesinin üstünde dimdik oturuyordu. Sırtı kaskatı, başı önüne eğik. Koyu renk elbisesinin etekleri ve yerler alçı kırıntılarıyla kaplı. Kavganın ve yıkımın izleri. Birden başını kaldırdı. Ayın solgun parlaklığında bir yüz, iki koca lacivert delikle uzaya doğru yarılmış. Dudakları, en sevdiği oyuncak bebeğinin saçlarını kopartanları izleyen küçük bir kızınki gibi ağırlığınca aşağı sarkık.

"Atölyem kirlendi, biliyor musun" dedi usulca. "Oysa daha düne kadar nasıl da mahrem ve tertemizdi. Rodin ikimiz için kiralamıştı. Birlikte huzur içinde üretebilelim ve birbirimizi sevebilelim diye. İlk kez benim de bir köşem olmuştu bu sayede." Yüzünü acılı bir gülüş yaladı geçti. "Diğer öğrenciler ve modeller arasında sıkışıp kalmayacaktım artık. Dilediğimce kendim olabilecektim." Başını eğdi. Bukleleri de dalgalı bir tül gibi aşağı kaydı.

"Benden kendimi çaldı Rose bugün" dedi yorgun düşmüş kanat kollarını iki yana bırakıp "En büyük servetimi çaldı. Burası da en az kendi yuvası kadar kutsaldı. Hatta daha bile fazla." Gözlerini kaldırıp her köşeye tek tek bakındı ."Fazla eşya yok gerçi, ama tüm bu taşlar ve alçılar canlı. Onlara biz hayat verdik."

Boşluğa yönelmiş gözlerinde uzak birer yıldız yandı söndü. "Daha yeni bitirdiğim Rodin'in büstüne saldırdı. Sonradan Rodin atölyeye geldiğinde ona saldırmadı ama, ağladı yalnızca. 'İyi misin Rose?' diye sordu Rodin, önce ona sordu, çünkü kalbinden rahatsızmış. Sonra... Gittiler birlikte."

“Gelmesini mi bekliyorsun?” diye sordum yüzünü ve hüznünü şömineye dönüp saklamaya çalışan kadına. Sesi nasıl da ele veriyordu her şeyini oysa. “Şu kapıdan çıktıkları andan beri dönmesini bekliyorum. Ama geçen her anla birlikte beklediğim kişi olmaktan uzaklaşıyor. Geldiğinde kavuşmayı beklediğim o olmayacak. Merak edilme süresi doldu benim içimdeki kum saatinde. Cam kırıldı, bir bölmeden öbürüne kayıveren taneler ortalığa saçıldı. Hiçbir şeyi ölçemez artık bu saat.”

“Daha evden kovulduğunu da bilmiyor değil mi?” Yüzünü bana döndü, dudakları sıcak bir gülümseyişle kıvrıldı. Mutluluğun ona nasıl da yaraştığını görünce içim ezildi. En son ne zaman gülümsemişti, kim bilir. “Nasıl bilsin yanımda yok ki. Bir sen varsın burada, bir senin umurundayım.” Karşıma geçip oturdu. “Hani bazı günler vardır, sonsuzluğa uzar. Bugün benim öyle bir günüm. Onlar gittiğinde dündü, sabahtı. Büst karnımın üstüne düşmüştü, çok ağrım vardı” dedi. “Bir tek büstün ağırlığından da değildi. İçimin yırtığıydı orası, yer etti” Şöminenin ateşine bakıp üzerindeki şala daha da sıkı sarındı. “Yeniden hareket edebildiğimde ertesi sabahın ışıkları doğmak üzereydi. Kaskatı kesilmişim büzüştüğüm yatakta. Gün ışır ışımaz o lanetli atölyeden ayaklarımı sürüyerek çıktım. Tek isteğim beni seven, önemseyen insanlara kavuşmaktı. Sıcak bir kahve, beni merak etmiş ve sağ salim karşısında gördüğü için mutlu bir anne, kardeş... ‘Uyuyakalmışım atölyede’ dedim. Yalanım yoktu. Ama annem açıklama beklemiyordu artık benden, beni de beklemiyordu zaten. Yüzüme bile bakmadı. ‘Gidiyorsun’ dedi. ‘Kimle nasıl yaşadığın beni ilgilendirmez ama, bu evden gidiyorsun hemen.’ Bir kapı daha kapandı.”

Yerinden ağır ağır doğruldu Camille. Belini tutup göz nurunu, alın terini, ruhunu akıttığı, yoktan var ettiği, can verdiği heykellerden birinin önüne geçti. “Bunca bedele değer mi diye sorabilirsin” diye mırıldandı parmaklarını içgüdüsel bir haraketle heykelin yüzünde dolaştırırken. “Ama heykel benim için bir seçim değildi. Toprak beni çağırdı, taş bana

seslendi. Daha çok küçüktüm.” Derin bir nefes aldı. “Rodin de benim için bir seçim değildi. Çok öğreneceğim şey vardı ve yollarımız kesişti. Gerisi de kendiliğinden geldi.”

Elinde süpürge temizliğe başladı hırsla. Bir yandan da haykırıyordu yüksek tavanlı odalar boyu. Sesini bir ben duyuyordum. “Çok fazla oldum belki, haddimi bilmedim kim bilir. Bu çağda erkeklerin alanı olan heykeltıraşlığa soyun, hem de çok yetenekli ol. Hem de çok sev, hem de çok sevil...” Geniş alnında bir damar belirdi. “Sadece kendimi var etmek istedim her şeyimle. Hepsi bu. Kimsenin bana saldırmasına gerek yok aslında. Kendi olma mücadelesi yeterince büyük bir ceza. Her gün aynanın karşısına geçip kendime kendimi anlatıyorum. Kim olduğumu unutmayayım, dış seslerin karmaşasında dengemi yitirmeyeyim diye her gün bu aynanın karşısında Camille’i yeni baştan doğuruyorum.” Süpürgeyi kenara atıp aynanın karşısında kendi kendisiyle konuşma sahnesini bir kez daha tekrarladı: “Camille, ustan Rodin sana içindeki cevheri işlemeyi öğretti. Ama o cevher sana aitti. Şimdi de öğrendiklerinle kendi ifade dilini yaratmaya çalışıyorsun. Varsın kimi eleştirmenler başarılarını da hatalarını da Rodin’le kıyaslayarak tanımlasın, sen kendi yolunu biliyorsun.” Aynadaki aksini delercesine gözbebeklerinin ta içine baktı Camille, “Sevgilin Rodin sana içindeki aşkı yaşamayı öğretti. Ve o aşk da sana aitti. Şimdi bir mıknatısın çekimi olmaksızın boşluk içinde en zorundan bir sevgiyi deniyorsun.” Gözünden yanağı boyu bir parlaklık aktı belli belirsiz, “Çok zor yaşıyorsun.”

Yıkanmış gözleriyle birden bana döndü. Kırlarda koşmaya hazırlanan küçük çocuklar gibi elimi sıkıca tutup bir odadan diğerine sürükledi beni. Nefes nefese bağırıyordu. “İşte hepsi burada. Taş, kil, toprak, mermer. Hep onlarla yaşadım ben, onlarla konuştum, onlarla savaştım. Söylesene, neden kırlarda değilim, neden neşeyle koşmuyorum, üzerimde tül gibi incecik bir elbise. Yabanî çiçekler, usul usul akan bir dere, baharın, tazenin kokusu, aşk... Hepsi de bana çok fazla uzak.”

Ruhlarımız sıkıca sarıldı birbirine. “Sen bütün dünyayı içinde taşıyorsun. Hiçbiri uzağında değil, çok fazla dibinde” dedim. Güzelim omuzları titredi. “Eskiden sabahları erkenden buraya geldiğimde bir yandan günün ilk ışıklarıyla çalışırken kulağım da kapıda olurdu. Bahçe kapısındaki gıcırtıyı duyunca derin bir nefes alır, sekize kadar sayardım. Sevgilime kavuşturan zamanı böyle ölçerdim hep. Sonra dayanamaz kapıya doğru atılırdım, onun o benzersiz kokusuna...” Yatağa yığıldı. “Bu bekleyiş öncekilere benzemiyor. Özlem değil acı var içimde, heyecan değil korku... İki kişilik bir yatağım var, görüyorsun” dedi bıçak keskinliğindeki alaycılığıyla, “İçinde bir uçtan diğerine yüzebileceğim ve hiçbir kara parçasına çarpmayacağım bir yatak. Karadan kopan parçaların bile adı var, ada diyorlar. Ona küçük, tek nüfuslu adamdan bakıyorum. O beni muhtemelen karada sanıyor hâlâ. Çatlıyor topraklarım.”

Yorganın altında titriyordu. Ona başka dillerin şarkılarını söyledim. “Uyumuş hoş olmuşum/ Aşkınla sarhoş olmuşum/Uzaklarda ne iyiydim/ Bu yıl kötü olmuşum.” Hiç birinin sözlerini anlamadan, ama içindekileri hissederek uykuya daldı Camille. Ondan sonraki zamanı da artık günlerle ölçmedi. Yaptığı heykelden bildi yalnızca. Heykel bir kez daha tek çıkış yolu oldu. Bekleyişini yoğuracaktı, beklediği bir şey kalmayana kadar.

Aynanın karşısına geçip çırılçıplak soyundu. Islak bezle örtülü heykellerin, alçıların ve toprağın ortasında öylece durdu, savunmasızlığında güçlü, güçlülüğünde savunmasız. Dizlerinin üzerinde çömeldi. Derken bir anda uzun zamandır aradığı bir yanıtı beyninde bulmuşçasına ayağa fırlayıp bir ayna daha arandı. Aynaları karşılıklı koyunca ne yapmak istediğini anladım. Kendini heykelleştirecekti. “Kendi kendimin modeli olacağım” dedi bana. “Ne zamandır Rodin’den canlı model isteyecektim, bir kadın ve bir erkek. İnsan teni yaratmak istiyordum, büstler çoktandır yetmiyordu bana. Sonra işte bütün bunlar oldu, fırsat kalmadı.” Hüzünle gülümsedi. “Bu sayede hiçbir şey istememeyi de öğrendim.”

Elini alçıya ilk uzattığı andan itibaren bir daha ağzını açmadı. Yatakta titreyen kadının nasıl bir toprak savaşçısına dönüştüğünü izledim gözümü bile kırpmadan. Kaç saat geçti bilmiyorum. Zamanı geniş pencerelerden sızan ışığın oyunlarından bildim en çok, bir de genç kadının kollarını uyuşturan, sırtını kaskatı bırakan o yorgunluktan. Alçılarla boğuşurken ısındı hemen, soluk yanaklarını al bastı. Perçemleri alnına yapıştı. Hırsla topladı saçlarını tepeye. Alçı kalıbıyla arasına hiçbir şeyin girmesine izin veremezdi. Gün ışığından son kırıntısına kadar yararlanmaya kararlıydı. Ancak çalışamaz hale geldiğinde duruyor, biraz peynir ekmek kemirip kana kana su içiyor ve kendini ada yatağına atıyordu. Kimi zaman kâbuslarla uyanıyordu. Çığlığına koşuyor, terlemiş elini siliyordum. Her seferinde aynı kâbusu anlatıyordu küçük bir çocuk heyecanıyla. “Rodin’e sarılıyorum rüyamda, sıcacık insan tenine. Derken soğuyor, taş kesiliyor. Heykel oluyor Rodin ve üzerime devriliyor. Eziliyorum...”

Artık beklediği tek şey bir parça ışıktı. Güneş de hiç haksız çıkarmadı beklentisini, sadık bir dost gibi geldi. Gülümsedi Camille. “Bugün artık bitiriyorum” dedi. Önünde çoktan şekil almış beyaz kütleye son darbelerini de attı ve beni yanına çağırdı. Birlikte heykel Camille’e baktık. Kendine zorla baktıran, can yakan bir güzellikteydi. Olanca gururuyla dizlerinin üstünde eğilmiş duruyordu kadın ama hiç alçalmamıştı.

“Kendimi heykelden biliyorum ben. Yapmam gereken heykellerin ağırlığı yerçekimi kanunumu oluşturuyor. Ancak onları salarsam havalanabilir, uçabilirim.” Kendi ekseninde dönüp dünyaya seslendi. “Sanki magmanın özüyüm, kraterin lavı, çarpacak göktaşı, sarsacak deprem, taşacak suyum. Korkun benden, çünkü kaybedecek hiçbir şeyim kalmadı.”

Bahçe kapısının sekize kadar sayılan ve koşulan özlem şarkısı... Camille yerinden kıpırdamadı bile. Pencereden ben baktım “Bu o” dedim, “kapının tanıdık gıcırtısı.” Gülümsedi Camille. “Evet ama çok geç kaldı.”

Sabır Taşı

Aldık nasibimizi hüzünden

İşte geldik gidiyoruz sevinsin

Halbuki ne güzel başlamıştı hikâye

Şerbet gibi bir gök üstümüzde

Bedri Rahmi

İstanbul'a kasvet fena çöker. Şenlenmesi de kederlenmesi de bahaneye bakar kentin. Ama bir efkârlandı mı da insanlarını daraltır, yürekleri sıkıştırır. Hava kapalı bugün; yer, gök, deniz dört bir yan, grinin tonlarından ibaret. Zamansız bir ölümün yasına gebe İstanbul. Eksilmenin kahrına gebe.

Hastanenin koridorunda gecelerdir süren çaresiz voltaların yorgunu iki genç adam karşılıklı koltuklara yığılmış. Gençlikleri hastanenin dışında kalmış. Derinleşen çizgilerinde, koyunları, keçileri ağılda soğuktan donup telef olmuş bir köylünün çaresizliği var. Can damarları kesilmek üzere. Sevdikleri kadın 34 yaşında ölmek üzere. Gözlerinin bir şey gördüğü yok. Oysa İstanbul'u da dünyayı da herkesten farklı yaşamış, sanatla yoğrulmuş gözler onlarınki. Can damarı kadına sevgileri de, birbirlerine dostlukları da sıradışı. Hırçın lülelerini, nice şiirin ve resmin yaratıcısı ellerinin arasında bilinçsizce çekiştiren Bedri Rahmi, heykeltıraş sevgilisi Mari Gerekmezyan'ı kurtaracak bir şiiri, bir resmi olmayışının kahrında. Acılı dostunun dizine elini koyan heykeltıraş Fred Gross ise Bedri'nin evliliğinden ötürü aşklarına zeval gelmesin diye, dedikodular dinsin diye

ilişkilerini bile bile evlendiği eşi Mari Gerekmezyan'ı kurtaracak bir heykeli, bir bedeli kalmayışının isyanında. Önlerinden geçtiğimi fark etmediler bile. Duyuları çok uzaklardaydı.

Usulca içeri süzüldüğüm odada genç bir kadından arta kalanlar yatıyordu. Ufalmış yüzünün daha da belirginleştirdiği ceylan gözleriyle baktı bana. Bir an ölüme yakın duranların yüzlerine vuran o tarifsiz ruh aydınlığını seyrettim. Gülümsedi bana Mari; heykellere can vermiş, canlara aşk vermiş elleriyle yanına oturmamı işaret etti. "Bekliyordum gelmeni. Ne zamandır ötelerde, hiç tanımadığım birilerinin beni düşündüğünü hissediyorum. Tıpkı şu kapının gerisinde benim için atan yürekleri hissettiğim gibi" dedi. Elimi okşadı, "Önce sen anlat gelişini, ben sonra konuşurum uzun uzun."

"Şu anın elli yıl ötesinde kimi sanatçıların anılarında, Bedri'nin sanatını inceleyen yapıtlarda rastladım adına önce" dedim, "çünkü sensiz anlatılan yaşam eksik kalıyordu. Ama anlatılan sen değildin, teğet geçiliyordun sanki. Örtülü, çekingen üsluplardan taşan, dipnotlara sığamayan bir kadındın. Öyle hissettim." Bir nefes aldım. "Sonra bir dergide o herkesin içine işleyen şiirlere, resimlere ilham veren kadının sen olduğunu okudum. Dahası heykeltıraş olduğunu. Büstlerini gördüm, hele de sevdiğinin sanki rüzgâr dalgalandırmış gibi yonttuğun kıvır kıvır saçlı güzelim başını." Ortasında birer yıldızın parıldadığı zifir gecesi gözlerine baktım. "Bir kere de sen konuş Mari. Seni duymaya geldim."

Hayatı fazlaca yaşamış olanların, takvim yaşını aşan gülümseyişi belirdi yüzünde. "Hep konuştular hakkımızda. Sığabileceğimizi sandılar küçük dedikodu dünyalarına. Bizse sustuk. Yaşadık ve yarattık. Doğanın emsalsiz güzelliklerini, iç içe oynaşan renkleri, sanki bir ömür birbirlerini aramış da bulmuşçasına yan yana diziliveren sözcükleri paylaştık birlikte. Kendimize yepyeni bir dünya kurduk. O şiirlerini yazdı, resimlerini yaptı. Ben heykellerimi yonttum. Sanatla kutsadık aşkı."

“Çok güzel şeyler üretmişsiniz birlikte” deyince çocuk gibi sevindi. Annesi “Aferin” demiş bir çocuk gibi usul usul sevindi hem de. İçinde bir yaraya dokunduğumu hissettim. Kim bilir nasıl uğursuz saymışlardı onu. Genç bir sanatçıyı baştan çıkaran cadı gibi görünmüştü belki de bazılarının gözüne. Oysa nasıl da sinmişti Bedri’nin sanat dünyasına, nasıl bereketlendirmişti o dönemi. Öyle ki Mari olmadan Bedri’nin o yıllar arasındaki sanatını anlatamaz olmuşlardı. Kendisi de yaratmıştı hem hırsla, sonrasında zamanı olmayacağını hissedermiş gibi...”Birbirimizi çok teşvik ettik” diye anlatmaya koyuldu. “Bedri şimdiye dek tanıdığım en çalışkan sanatçı. Öyle bohem lakaytlıklarına yer yok yaşamında. ‘El unutur’ der, her gün yılmadan düzenli olarak çalışır. İmrenirim tutkusuna. Karşısındakini ezmeyen, tam tersine ona da yaratma ilhamı veren, tertemiz bir coşkusu var. Her seferinde o coşkuya ben de kapılır, kollarımı sıvadığım gibi yeni bir kalıpla mücadeleye koyulurum heyecanla. Uzun emek saatlerinin ardından da birbirimize bayramlık kıyafetlerini gösteren küçük çocuklar gibi yeni bitirdiğimiz eserlerimizi gösteririz.”

Gözleri bir an heyecanla parladı. “Duvara bak, sana resimlerimi göstereceğim” dedi. Hastane odasının kanı donduran beyaz duvarında Bedri’nin resmettiği Mariler canlandı gören gözlere. Tatlı tatlı mırıldandı Mari: “Beni çok resmetti. Upuzun boyunlu, ceylan gözlü bir güzel kıldı beni. Bütün abartıları, biçimbozmaları hep o aşkındandı. Lunaparklarda sizi olduğunuzdan farklı gösteren, gülümseten aynalar vardır ya onun resimleri de aşkla çarpıttı çehremi, gövdemi. Öyle isimler verdi ki bana birkaç farklı kadına büründüm, çoğaldım sayesinde. Alis, dedi bana tablolarında, Meryem, Leyla, İvy, Talaslı, Gelin Başı, Karadut. Kendisine de Bedros... Dilleri, dinleri yakınlaştırdı sevgisi...”

Derken heykeller belirdi hasta yatağının başucunda. Sevgi adına emek adına üretilmiş ne varsa veda etmeye gelmişti Mari’ye. Eğilip onun yerine okşadım hepsini. En çok da Bedri’ninkini. “Onun biricik başını yonttum, öpmeye doyamadığım gözlerini, sevmeye doyamadığım lüle lüle

saçlarını” diyordu Mari, “Yanımda olmadığı zamanlarda da onunla olabildim böylelikle. Hep elimin altında kaldı, parmaklarımın dokunuşunda.”

Işıltılı yaz gecesi gözlerini bana çevirdi. “Heykelden de sevdiğimden de pişmanlık duyamam. Onlar benim miladım oldu. Kim hayatında milatlardan bahsedebilir kolay kolay? Dolayısıyla anlamalarını da beklemiyorum ne heykeli ne Bedri’yi. İç içedir benim için ikisi, canımın özündedir. Yonttuklarıma aşk duydum, aşk duyduğumu da yonttum ben. Eserlere ve birbirimize nasıl emek verdiğimizi de, emek verdiğimiz eserleri ve birbirimizi nasıl sevdiğimizi de bir dört duvar bir de Tanrı bilir.”

“Kırgın mısın Tanrı’ya, hayata?” diye sordum. “Aşkım ve eserlerim mâni kırgın olmama” dedi gülümseyerek. Ben yanına gidemezdim canım çektikçe o da benim yanımda istediğim kadar kalamazdı. Hastalık tek çıkışımız oldu. ‘Sabır taşı olsa çatlar” derler ya hani, ben o deyişi çok severim. Çatlayan bir taş... Taşın o sabit, yekpare halini gözünün önüne getir ve sonra damar damar, usul usul, için için çatladığını. Hastalık işte böyle çatladı içimde. Şimdi ben sevgilimi değil, dünyayı terk edeceğim, o ise beni terk etmiş değil, uğurlamış olacak. “ Düşünceli bir ifadeyle ekledi. “Cehennem, ihtiyaç duyulmama hissidir benim için. Cennetse ihtiyaç duyulmaya ihtiyaç duymama hissi. Kendi cennetime gidiyorum nihayet.”

Sonra bir anda gözündeki gökyüzünde yıldızlar kayboldu. Yağmur başladı gözpınarlarından aşağı. İri damlalı serin bir yağmurdu, ailesine ağıt borcuydu.

“Bir tek ailem ukdedir içimde. Onlara kırgın ayrılmak ağır geliyor. Onlar kökümdür çünkü. Ve zaten bir kez kopmuştuk Talas’tan İstanbul’a yollara düştüğümüzde.” Tıpkı o resimlerdeki gibi uzadı sanki narin boynu

bir anda, hoyrat rüzgârla savrulan bir çiçeğin başı gibi büküldü. “Aitsizlik eskilerden miras bana. 1913’te Kayseri’nin Talas köyünde dünyaya gelmişim. Gel gör ki doğum yılım sürgün yılı olmuş aileme. Yörenin tüm Ermenileri gibi biz de düşmüşüz yollara. Hikâyemi öyle kimselere anlatmam. Bir Bedri bilir her şeyiyle çünkü sevgisi geçmişimi de alır içine.” Eski bir masal gibi aktı o kovulduğu geçmiş. “Üç dayım varmış benim. Bir tanesi kurtulsun diye tüm servetlerini vermiş de ailem yine işe yaramamış. Anam böyle düşmüş yollara işte, kucağında bebeği Mari, bağrındaysa gencecik kardeşlerinin dinmeyen kederi. Şimdi anlıyor musun onunla beraberliğimi ailem neden tasvip edemezdi diye. Yaşadıkları geçmiş mâniydi böyle bir şeyi kabullenmelerine. Bedri bu geçmişi de kendi acısı gibi sahiplenip şiirleştiren insandır, ama inandıramazdım onları böyle bir insanın var olabileceğine. İlişkiyi göze almış oldum. Fena küstü ailem bana, koruyucu ellerini çektiler üzerimden. Soyadım bir kader mi, gerekmez miyim kimselere diye bile düşündüm bir dönem, inanır mısın. Zaten hep çok düşünmekten oldu olanlar. Artık geçmişim yok. Geleceğim de günübirlik bugünlerden ibaret ne zamandır. Oysa ölümlü dünya işte. Yazık hepimize...”

Bir parça neşelendireyim, yüzündeki bulutu dağıtabileyim diye çaresizce atıldım. “Ama şimdi senin yeni bir ailen var.” Gülümsedi. “Doğru, Fred var. Kaç kadın böylesine gönül zengini bir adamla karşılaşabilir. Sırf dedikodular dinsin diye evlenmeyi kabul etti benimle. Bile bile. Ama bak işte artık hiçbir dedikodunun önemi kalmadı. Ve Bedri var her şeyin önünde. Biliyor musun, helak etti kendini ilaç parası bulsun diye. Gözünün nuru tabloları yok fiyatına sattı. Bir de saklıyor aklı sıra, sanki ben bilmiyorum. Lakin bilmek dışında yapabildiğim bir şey yok. “

“Başka türlü olsun istemez miydin?” diye sordu içimdeki isyan. O ise artık tevekkülün ta kendisi olmuştu. Bir hâkimin soğukkanlılığı ve kararlılığıyla okudu kendi hükmünü. “Daha kolayı her zaman için mümkündü. Ama felsefe okumayı da heykel yapmayı da Bedri’yi sevmeyi

de el yordamıyla içimde buldum ben. Hiçbir şeyi dışardan seçmedim ki. Dolayısıyla ne yaşandıysa en doğal haliyle olması gerektiği gibi yaşandı. En gerçek isteklerimin ilmek ilmek ördüğü bir kaderdi bu. Bir tek kendi eserlerimle dolu dolu anılmayı isterdim. Artık tamamlayamayacağım bütün heykeller balçık balçık içimde. Nasıl da parlak başlamıştı oysa her şey. Ankara'daki sergilerde heykellerim birincilik kazanmıştı. Daha yolun başındaydım. Gidebileceğim bir yol var sanıyordum. 'Gelecek vaat ediyor' demişlerdi benim için. Gel gör ki vaat ettiğim gelecek, ömrümün kısmeti değilmiş."

Sonra gözlerini kaçırıp kendi kendine mırıldandı. "Bir de onun gözlerime bakıp da söylediği her şeyi özleyeceğim. Öyle şiir için ayrı dili, günlük hayat için ayrı dili yoktur Bedri'nin. Yaşadığımız her an şiirdir o yüzden. Onun hiçbir şeyini sahiplenmedim. Ne kendisini ne eserlerini. Benim için yaptıklarından bile kendime pay çıkarmadım, çünkü onlar herkesi kucaklayacak denli büyüktü. Ama "Çatal Karam" deyişini özleyeceğim ne yalan söyleyeyim." Mahcup mahcup gülümsedi.

"Anlatsana hikâyesini Mari" dedim. O şiirin gerisini, dizelerin arasını dinlemenin benim için nasıl da değeri biçilmez bir armağan olduğunu hissetti. Gizli vasiyetini açıklar gibi, büyük sırrını paylaşır gibi, en leziz meyveyi tane tane yedirir gibi anlattı. "O deyiş Çorlu gezisinden yadigâr. Bir gün İskilip kasabasında çalışırken çocuklar etrafını sarmış. O da oyalansınlar, kendisini de rahat bıraksınlar diye çocukların eline kâğıt kalem tutuşturmuş, 'Bildiğiniz ne kadar meyve ismi varsa yazın' demiş. Oralar bereketli yerler, çocuklar yazdıkça yazmış. Sırf üzüm çeşitleri bile bir sayfa tutmuş. 'Çatal Kara' da onlardan biri. Yer yer mora çalan kuzgunî bir salkımmış. Diline doladı bir kere. Gözlerime, saçlarıma yakıştırdı. 'Çatal Karam' dedi durdu bana. Sonra da o şiir geldi..."

Hastane odasının çiğ boşluğunda Bedri'nin sesi yankılandı, sevdiği kadın için son kez söyledi şiirini.

Karadutum, çatal karam, Çingenem

Nar tanem, nur tanem, bir tanem

Ağaç isem dalımsın salkım saçak

Petek isem balımsın ağulum

Günahımsın, vebalimsin.

Dili mercan, dizi mercan, dişi mercan

Yoluna bir can koyduğum

Gökte ararken yerde bulduğum

Karadutum, çatal karam, Çingenem

Daha nem olacaktın bir tanem

Gülen ayvam, ağlayan narımsın

Kadınım, kısrağım, karımsın.

Yudum yudum içti Mari dizeleri. Uzaklardayken de dilediği an kıyısına oturup erkeğine sarılabileceği bir dere akıttı yüreğine. Üzerlerine hiçbir gölgenin düşmeyeceği denli aydınlık bir gökyüzü düşledi. En taze çiçekleri, en hafif esintiyi ekledi. Cennetini kurdu kendi kendine. En sulularından bir sepet dolusu meyve iliştirdi mis kokulu çimenlerin üzerine. Ama ağzına bile götüremedi onları. Mecali kalmamıştı hiç. Hayaline gülümseyip mırıldandı. “Tam da onun dediği gibi ‘bir dilimi zehir zıkım bir dilimi candan tatlı’ bir aşk bizimkisi. Bu ara yine zehir

zıkkım olan dilimleri yeme zamanımız. Acımla ona daha fazla acı vermeden gitmek istiyorum artık. Başkaları adımı, yarım kalmış sanatımı anmayacak muhtemelen. Yine de unutturamazlar beni, kalkar boşluğum konuşur yerime. Ve kimsenin rahatsız olmayacağı kadar uzun zaman geçtiğinde, belki bir gün, beni de hatırlarlar...”

Birden içimdeki sesi sustu Mari’nin. İki adam katıla katıla birbirine sarıldı. Yeniden kentin uzak gürültüleri duyulur oldu. Arabaların motorları, sokakları döven ayakkabı topukları, bebek çığlıkları yaladı kenti. Güneşin henüz uykuda olduğu o alacakaranlığın en tesellisiz saatlerinde müezzinin berrak sesinden bir dua yayıldı kente. Eminönü’ndeki bütün güvercinler aynı anda havalandı. Avucumu açtım. Mari uçtu gitti.

Yabancı

Arada

Bizim için asıl olan miras, ne mazidedir, ne de Garp'tadır;

önümüzde çözülmemiş bir yumak gibi duran hayatımızdadır.

Ahmet Hamdi Tanpınar

Elit ve it gibi yalnız sürüyle insan görüyorum, çalıştığım bu lüks lokantada. Ne kadar yerse ve içerse o derece aç ve susuz kalan ruh tatminsizleri hepsi de. Nereye kadar şarap, nereye kadar lazanya, diye sorasım geliyor bazen. Sonra da gülümsüyorum aptallığıma "Senin de harçlığını çıkarabileceğin denli şarap ve lazanya..." diyorum kendi kendime.

Yaşlı bir kadın var mesela, müdavimlerimizden. Hep aynı köşedeki masaya geçip oturuyor. Saçları yapılı, yüzü makyajlı ama, başı sürekli sallanıyor. Ekmekleri yavaş yavaş ufalayıp kuşları besliyor. Hele bir de gülümseyişi var onlara, sanki çocuklarını, torunlarını toplamış karşısına. Titreyen elleri şarap kadehini zorlukla ağzına götürüyor. İçtiği, yaşamın özü gibi.

Buranın kendine yeten yaşlıları içimi acıtıyor. Bağımsız değil yalnızlar çünkü, zorunlu bir tek başınalığı sırtlarına vurmuş, çelimsiz bedenlerine birkaç beden büyük gelen elbiseler gibi, kendilerine çok fazla gelen sosyal haklarını peşleri sıra sürüklüyorlar. Şansları varsa, kader ortağı yaşıtlarıyla birlikte kentin sayısız kafelerinden birine oturup yoldan geçenleri seyrediyorlar saatlerce. Birbirlerine söyleyecek fazlaca bir şeyleri kalmamış artık. Zaten konuşanlar da hep aynı monologları tekrarlıyor. Karşılarında bir şeyler söyleyecek ya da kendilerini dinlermiş gibi

yapacak birini bulamayanlarınsa tek çaresi kendi kendine konuşmak. Böylelerine deli demek ne acımasızlık. Onlar yalnızca çaresizlik içinde akıllarını ve varlıklarını korumaya çalışıyorlar aslında.

Tabiî ki yalnızlığın coğrafyası yok. Ama insan sevdiklerinden oluşan kozasını geride bırakıp yabancı olarak damgalandığı bir yerlerde oldu mu, yalnızlığın kokusuna karşı daha bir keskinleşiyor burnu. Göçmen işçilerle, gezginlerle, mülteci öğrencilerle ve yerli halkın ruh sürgünleriyle anlaşabiliyorum ancak. Genel olarak buralarda herkes aynı ve hiçbir şey benim için, çünkü hiç kimseyle acı tatlı tek bir anım bile yok. Aynı zamanı ve mekânı paylaşıyoruz hasbelkader, o kadar. Oysa anı, belli bir yakınlık gerektirir, birbirinin içine işleme yakınlığını. Benim çevremdekilerse çok fazla temkinli ve kendi yaşamının sularına çekili. O yüzden birbirimize kibar kibar gülümsemekle yetiniyoruz.

Bir de bizim oraların klasik filmlerinde denildiği üzere “ayrı dünyaların insanlarıyız.” Yoğrulduğumuz yaşam koşulları farklı bile değil, taban tabana zıt. Her şeyi “kontrol altında” tutmaya öylesine alışmışlar ki sanki hayat hep o dakikası dakikasına gelen otobüsleri gibi geçecek. Ben ötesini yaşayan bir yerden geliyorum oysa; elektriklerin, suların kesilebileceği. Üstelik bir yandan da en çağdaş projelerin eşzamanlı olarak gerçekleşebileceği, “dışı seni yakar içi beni” hesabı. Anlatamam bunları onlara, yaşamaları gerekir.

Bu anlatamadıklarım yüzünden de buradayım. Çelişkilerin yorgunu olarak geldim buraya, sabit değerler bulmaya, çünkü benim ülkemde tersinden işleyen çok değer var. Manşetler tek günlük, nice sarsıcı olay arada kaynar gider. Diplomaya, eğitime değer verilir hesapta, ama günlük hayatta asıl saygıyı kapkaçla köşeyi dönenler görür. Çok fazla düşünenler çoğunlukla cezaevlerinde yerini alır da azılı suçlular kuş misali konup uçar oraların saçaklarına.

Gençler çok çabuk yorulur. Ne istediğini bilememenin, istediği şeyin belki de hâlâ o ülkede bir seçenek olarak sunulmamasının yılgınıdırlar. Para kazanma telaşıyla belki de hiç istemedikleri işlerde bir ömür tüketirler. Onların buradaki yaşıtları devletin maddî desteğiyle küçücük yaşlarında ayaklarının üzerine basıveriyor oysa. Buradakilerin yüzünde olsa olsa her şeyi tüketmenin tatminsizliği var, bizimkilerdeki gibi hiç başlayamamanın değil.

Hemcinslerimi de ilgiyle izliyorum. Buranın kadınları kendine daha güvenli duruyor. Cinsellikleriyle daha barışıklar, herkesin hayatı kendine. Yasalar zaten onlardan yana, özel alanlara saygılı. Kılık kıyafet konusunda da çok rahatlar çünkü kendileri özel olarak istemedikçe kimsenin onlara baktığı, tacizde bulunduğu yok. Kuşkusuz tek tek yaşamlarına girildiğinde onların da nice sorunu çıkar, ama bizim mücadele ettiğimiz pek çok konu onların en doğal hakkı. Hal böyle olunca kendilerine dair bir yaşamları olduğu hissi çok erken yaşlarda ağır basmaya başlıyor. Çocuk doğurmayı bile başlı başına bir fedakârlık olarak görüyorlar.

Ben hesapta yüksek lisans eğitimi için geldim buraya. Sunulan seçenekler çok daha zengin, programlar çok daha esnek. Ama kendimi yutmuyorum. Asıl arayışım Doğu ile Batı'nın arasında kendi dünyamın inşasıyla ilgili. Doğduğum yerin dışındayım, buranın da içinde değilim. Dolayısıyla duyularım hiç olmadığı kadar keskin, beynim hiç olmadığı kadar atik. Sürekli izliyor, kıyaslıyor ve anlamaya çalışıyorum.

Benim ülkemde ne hikmetse Batı'nın tüketiciliğine özenilir. İş onların ürettiği maddî ve manevî birikimi görmeye geldiğindeyse ileri sarma tuşuna basılır. Bu bilinçli kayıtsızlıkla da aslında hep geri gidilmiş olur. Onların açısından da Doğu esrarengiz mistisizm beldesi. Son yıllarda moda oldu şöyle bir yüzeyinden Doğu'yla ilgilenmek. Oysa Doğu'nun bin yıllık görkemi öyle iki yoga alıştırmasına, üç özlü söze sığacak gibi değil. Nice ruhun damıtılmış zenginliği söz konusu. Kadın ve erkek, gece ve

gündüz gibi tamamlayıcı bana göre Doğu ve Batı. Birbirinden karşılıklı aldıklarıyla zenginleşen birleştirici, bütünleştirici iki varlık onlar, tıpkı ay ve güneş gibi.

Köklerimi ağaçlardan biliyorum en çok. Koca gövdeleriyle nasıl da yeri ve göğü kendinde birleştirir. O ulu ağaçlarınki gibi, dal misali kollarını ne kadar ötelere uzatsan, köklerin de sana inat o denli yerin altına yayılır. Yaşamın akışını bir süreliğine değiştirirsin belki, ama kökler sabit kalır.

Arada köklerim çağırıp da özlem dayanılmaz olunca telefon kabinlerine koşuyorum. Ne de olsa orayı sağlam tutmazsam buralara uzattığım dallarım da kurur gider, hükmüm kalmaz. Telefon kabini dediysem, ciltler boyu sıralanan telefon rehberleri, birkaç dilde bilgi veren sistemi ve faks makinesiyle ayaklı ofis mübarek. Tek bir tahrip darbesi yok üstelik. Çiziktirilmiş bir kalp işareti, hırsla yazılmış küfür... hiçbir şey. Upuzun bir numara tuşluyorum, insan ararken bile vazgeçebilir, o kadar uzun ve yıldırıcı. Ama sanki bir mucize gibi onun sevgili sesi beliriyor sonunda karşımda. Anadilimin sıcaklığı yanaklarımı yalıyor. Sözleri yüreğime işliyor, bir tek anlamlarıyla da değil, basbayağı ezgileriyle. Uzağında kalınca dilimin sesini işitmeyi öğrenmişim meğer. Hasreti büyütmüşüz aramızda bunca zaman. “Canım çekiyor seni” diyor, ama hiçbir zaman “Hadi dön artık” buyurmuyor. Sevgisini bu yüce gönüllülüğünden biliyorum. Nerede daha mutluysam orayı iyiliğim adına benimsemesinden ve kilometreleri, saat farklarını önemsemeyecek denli sevmesinden ve bana güvenmesinden. Beni ve sevgiyi bir kılmasından.

İstanbul o konuştukça bir çocuğun şişirdiği sabun köpüğü gibi rengârenk harelerle beliriyor her seferinde. Sonra da patlayıp sönüyor. Kabine girdiğimden daha acıtıcı bir özlemle çıkıyorum kapıdan.

Kentin şenlik zamanıydı bu yakınlarda. Öyle özel bir bayram olduğundan da değil, bayram kutlayacak denli köklü bir tarihleri yok. Daha ziyade turist çekmek için kent belediyesince düşünülmüş bir "topluca dağıtma zamanı". O gün deli gibi içtiler, deli gibi yediler. Sanki üstüne titredikleri düzenden intikam alır gibiydiler. Hem sonra biliyorlardı, çöpçüler ertesi sabaha tek bir pislik bırakmaz yerlerde. Şenlik uğruna nehrin üzerindeki köprüler ve ortadaki geniş alan belli ülkelerin kültürüne ayrıldı. Ama sergilenen kültür genellikle yerel mutfakların fast foot çeşitleriyle sınırlı kaldı. Bir tek Tibet rahipleri bağımsızlık mücadelelerini anlatmanın derdindeydi. Şenliğin Tibet standındaki yerlerini almış bu insanların yüzlerinde "Burada ne işim var?" ifadesini okudum. Gerçekten de geleneksel portakal rengi kıyafetleri, kazıltımış kafaları, ama hepsinden de önemlisi dingin yüz ifadeleriyle birer uzaylı kadar yabancıydılar teknolojinin ve çılgın eğlencelerin beşiği o alana. Karşılarındakilerse daha çok "Bakın ben Tibet'le ilgilenecek kadar entelektüelim" havasındaydı. Nereden tahmin etsin elin Tibetli rahibi, gün gelip de moda olacağını.

Benim ülkemde her taşın altı ayrı bir kültür kaynar, öyle buradaki gibi ithal farklılıklara gerek duyulmaz. Ama gel gör ki hoyrattır benim topraklarım. Çok bulunca bunayan cinsten. Yıkımlardan, göçlerden arta kalanları da hep kendi çabamla tanıyabildim ancak. Hayatın kişisel önceliklere dayalı müfredatı okulunkinden çok farklı, çok da zahmetli.

Yola çıkmamdan kısa bir süre önce beni yolculamak üzere bir gece düzenledi sevdiklerim. Gecenin yıldızı hünerli bir elin pamakları arasında şekilden şekle giren bendirdi. Bu enstrümanın çıkarabildiği sesleri bilmeyen insanlar Doğu'yu yalnızca o en klişe kartpostallardan tanımış sayılır. Bir kere görüntüsü bile büyülü. Sanki tül perdeyi germiş de dünyanın biçimine büründürmüşsünüz. Ya da buğulu bir dolunay düşünün. Parmakların darbesiyle can buluyor durgun yüzey, tül havalanıyor, ayın ışığı yakamoza dönüşüyor müziğin sularında. Ruhların konuştuğu dil nasıl

da ortak. Kürt uzun havaları, Ermeni ağıtları, Arapların yalellisi, Türk çiftetellisi, Kafkas ezgileri hepimizi aynı oranda coşturuyor, acıtıyor. Birbirimizin farkına varıyoruz. Farklarımızın güzelliğinin de.

Ama hayat her zaman o bendirin çevresinde dönmüyor ne yazık ki. Bunlar daha çok yaşamdan çaldığımız zamanlar. Çarkın dişlileri dışında kendi doğrularıyla var olabilmek, çoğunlukla belli bir mesafeyi gerektiriyor. Ben bu mesafenin peşine düştüm. Ama şimdi de artık yalnızca mesafeden ibaret olmaktan korkuyorum. Bana merkez lazım ve o merkez noktası burada değil.

Turizm ofisinin camındaki birbirinden renkli reklamlar arasında birdenbire gördüm onu. Diğerleri gibi sıradan bir renkli kâğıt değil, etiyle kanıyla bir insandı adeta. Nefes alıyordu. Üzerinden kim bilir kaç kez geçtiğim Boğaz Köprüsü'nün esintisini hissettim. Denizin kokusunu. Vapurun düdüğünü. İçim ürperdi. Reklamın altında kocaman harflerle "İstanbul'u keşfedin. Şimdi çok ucuz" yazıyordu. Gülümsedim camdaki İstanbul'un üzerine yansıyan yorgun aksime. Ben yeterince yüklü bir bedel ödemiştim. İçeri girdim.

Masal Dünya

Doğdum

geri döndüm yalnızca

çok eski zamanlardan

bir an için

tad almaya

başlangıçtaki yaşamdan

Masum bir ülke

arıyorum

Guiseppe Ungaretti

Haritalara çok güvenirdim bir zamanlar. İlkokul sıralarındayken saatlerce atlaslara baktığımı hatırlarım. Farklı renklerle belirtilmiş ülkeler, büyük mavi okyanuslar hayal gücümün etkisiyle iki boyutun ötesine çıkar, gezdiğim yerlere dönüşürdü. Ülkelerin başkentlerini, limanlarını ezberlerdim kendi kendime. Oralarda yaşayan insanları, konuşulan dilleri gözümün önüne getirmeye çalışır, yerimden bile kıpırdamadan küçük odamın sınırları dışına çıkardım. Büyüyünce gideceğim çok yer vardı.

Seyrettiğim filmlere, okuduğum kitaplara bağlı olarak, görmem gereken yerler listesi sürekli değişse de bir uçtan diğerine uzanan benim kocaman ülkem hep yerini korurdu: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği. Onun her köşe bucağını gezecek, geçmişin izini sürüp kendimce anlamlı bir gelecek yaratacaktım.

Fakat evdeki hesap çarşıya uymadı. Yeterince büyüyüp de yollara düştüğümde bir ucundan diğerine keşfedebileceğim kocaman bir ülkem kalmamıştı. En özgün sanat yapıtlarında, en ileri görüşlü siyasî araştırmalarda bile yıkılacağı tahmin edilmeyen bu ülke lime lime oldu. Şimdi o limelerden birinin üyesiyim yalnızca. Zaten eski ülkemde de, dünyanın genelinde de gezip gördüğüm hiçbir yerde çocukluğumun ülkelerini bulamadım. Belki de o yüzden atlaslara hiç bakmıyorum artık.

Yine de turist olmayı özledim. Ancak bir turistin sahip olabileceği o sorumluluktan kurtuluşun ferahlığıyla gönlümce hareket etmeyi ve bulunduğum yeri ille de beğenmeye şartlanmayı özledim. İstanbul’a da diğer yerlere olduğu gibi bir turist olarak gelmeyi isterdim, ama kader beni özgür irademle değil de zorunlulukla sürükledi buralara. İstanbul’un suçu yok, ama elimde değil, öfkeliyim.

Kendi ülkemde istediğim işi yaparak hayatımı kazanamadım. Psikoloji mezunuyum. Eğitim ne zamandır lüks kaçıyor ülkemde. Doktor, ilkokul öğretmeni, stilist, mühendis nice arkadaşım işsiz. Daha doğrusu maaşlar öyle komik rakamlarda seyrediyor ki o meslekleri yapmak olanaksızlaştı. Sorun sıkıntılı, maddî seviyesi düşük bir yaşama katlanmak değil, basbayağı geçinememek, ayın sonunu getirememek. İnsan gibi yaşayamamak sözün kısası.

Çocukken aldığım jimnastik ve dans derslerinin bir gün bu kadar yaşamsal bir öneme sahip olacağını, bana ekmek parası kazandıracağını düşünmemiştim. Sonra para çantası bile taşımaya gerek duymadığım sefil

günlerden birinde o ilanı gördüm. “Türkiye’de dans edecek, 30 yaşını geçmemiş kızlar için fırsat...” O fırsata gittim, fırsat olduğuna inandığımdan da değil, kaybedecek bir şeyim kalmamış olduğundan.

Şimdi o fırsatın ruhumdaki bedelini ödüyorum. Kendimi kandıracak halim yok. Temiz bir dans değil bu yaptığım bana göre. Bir kere kıyafetimin içinde hiç rahat değilim. Kıçıma kadar çıplağım, jartiyerler, büstiyerler, bir yerleri kapatmaktan çok açıklığını vurgulayan şeffaf tüller, tüyler. Oysa dans dediğin dikkati bedene değil harekete çekmeli. Ama zaten bizi seyretmeye gelenler de dansımızın derdinde değil. Konser salonlarında, opera binalarında sahneye çıkıyor değiliz ya. Alt tarafı bir gece kulübü ve alt tarafı adımız revü kızı.

En çok da grubumuzdaki balerin kıza üzülüyorum. Sanki insafsız bir perinin değnek darbesiyle yerinden yurdundan olmuş. Yaşamını nice emek ve özveriyle balenin o asil ve zorlu dünyası üzerine kurmuş biri için burası ancak bir cehennem olabilir. Aramızda en büyük düş kırıklığını o yaşıyor, çünkü onun kendine ihaneti hepimizinkinden daha büyük. Her gecenin sonunda omzuma yaslanıp ağlıyor. Kendimi bir tek onu teselli edebilirken anlamlı hisediyorum, çünkü eğitimini aldığım ve bir ömür önemine inandığım şeyi yapıyor, bir insana yardım ediyorum.

Ama bu yabancı kentte yiyecek gibi bakan gözlerin önünde kıvırtıp dururken ben de ideallere olan inancımı yitirdim ve aslında fena halde yardıma muhtaç haldeyim. Çocukluğumun ülkelerini sis bastı. Hayal kurmak için artık özel çaba harcamam gerekiyor. Kaskatı kalan bu yeni benden hiç hazzetmiyorum.

En çok Sultanahmet’te olmak güzel benim için. Beton blokların arasından bugünlere direnen eski ve görkemli taş yapılar, bana çocukluğumda yatağımın üzerine uzanıp da saatlerce gezdiğim hayalî ülkeleri hatırlatıyor. O zaman hayal kurmak biraz olsun kolaylaşıyor

yeniden. Hem sonra orası çok turistik bir mekân olduğu için daha rahat ediyorum. Yabancılığım yasallaşıyor ve tescillenmişliğimi unutuyorum bir süreliğine de olsa.

Sonra o sesler yine kulağımda yankılanmaya başlıyor. Tanımadığım erkekler bana "Nataşa" diye sesleniyor, hep "Nataşa". İlk zamanların acemiliğiyle ben de kendimi tanıtma ihtiyacı hissediyorum. "No, İlonka, İlonka..." Sırıtıyorlar. Daha ayak basmadan damgalandığım bu ülkede Nataşa'nın ne demeye geldiğini öğrendiğimde artık adımı tekrarlamaktan vazgeçiyorum. Kendimden de.

Gün boyu inadına örtüyorum bacaklarımı, blucin pantolon zırhım gibi. Bol kazaklar giyiyorum. Bir de sırt çantam var, içinden Andersen'in masallar kitabını çıkarıp rasgele bir sayfa açıyorum. Bir çeşit kitap falı bu benim yaptığım. Öteden beri Andersen'in masallarını okurum. Onun yeri çok başka benim için. Dünyanın en büyük masalcılarından biri sayılır, ama anlattıkları en acı gerçeklerdir bana göre. Çocuklara değil, büyükleredir daha çok sözü. Anlayan anlar.

Bu kitabı bana anneannem hediye etmişti. Çocukluğumdan beri her satırını ezberledim. Yine de bakmaktan alıkoyamıyorum kendimi. Zamanla bir çeşit uğura dönüştü. Çantamdan çıkarmaz oldum. Canım sıkıldıkça elime alıp rasgele bir sayfasını açıyor, okuduğum satırlardan kendime günlük bir ders çıkarıyorum. Bugün bana şunları söylüyor Andersen: "Parmakları donmuş, sızlamaya başlamıştı. Kızcağız bu acıya dayanamadı, kutulardan birini açıp bir kibrit çıkardı. Parmakları uyuşmuştu, kibrit çöpünü elinde güçlükle tutuyordu. Eli titreye titreye, çöpü duvara sürttü. Kibrit birden alev aldı; tatlı, yumuşacık, turuncu bir alev. Zavallı kız, kibriti bir elinden öbür eline geçirerek parmaklarını ısıttı. İçi de ısınmıştı. Sanki gürül gürül yanan bir ocağın karşısındaydı. Gözleri aleve dikilmiş, düşlere dalmıştı: güzel bir odada, büyük bir ocağın karşısında oturuyordu. Sırtında kalın bir yünlü hırka, ayaklarında kürklü

terlikler vardı. Isınmış, terlemeye bile başlamıştı... Derken kibrit sönüverdi. Kibritin sönmesiyle, o tatlı düşler de sona ermişti. Kızcağızın parmakları yeniden donmaya, sızlamaya başladı.”

Satırları okşaya okşaya okudum. Bu kadar zaman Latin harfleriyle içli dışlı olduktan sonra Kiril alfabemi özlemişim. Bir de sevgilimi. Ona da kendi harflerimle kartlar yazıyorum durmadan.

Sevgilim çocukluk arkadaşım. Birlikte büyüdüğün bir insanın hayatının erkeği olması apayrı bir duygu. Şimdiki boylarımızın çeyreği kadarken koşturup dururduk sokaklarda. Ben haylaz bir kız çocuğu olduğum için hep erkek çocuklarla, en çok da onunla oynardım. Bir gün düşüp de dizimi parçaladığımda yanıma ilk o koştu. Kanamalarım başladığında da başımı omzuna yaslatıp karnımı okşadı. Beceriksizce ilk tıraşını olduğunda kesiklerine ben oksijen bastım. Sevinçlere ortak olacak çok insan bulduk da, üzüntülerimizi bir ikimiz paylaştık. Farkı da zaten bu paylaşım yarattı. Ona her dokunduğumda çocukluğuma kavuşmuş gibi oluyordum. Ama artık ona nasıl dokunduğumu bile unuttum.

Tutku o çocukluğumuzun saf sevgisi gibi değil. Sinsi ve beklentili. Belli bir zamandan sonra beden uyuşuyor ve beynin kıvrımlarında dolaşan kuşkulara alan açılıyor. Elbette şu an beni aldatıyor olabilir, diye düşünüyorum. Bir zamanlar böyle bir şeyi aklımdan geçirmem bile başlıbaşına bir ayrılık sebebi olurdu. Çünkü biz birbirimize duyduğumuz güvenle ölçerdik sevgimizin derinliğini. Öyle ucuz kıskançlıklara yer vermezdik. Ama artık hayat aramızda parazit yapıyor. “Yatıyor musun o adamlarla?” diye sordu geçen gece telefonda. Bazı sorular vardır, ne evet diyebilir insan ne de hayır, çünkü doğallıkla yanıt verildiğinde soru yasallaşır, haklı bir konum kazanır. Hiçbir şey demedim. Telefon hatlarının, o uzaklıkları daha da acımasızca hissettiren hışırtılarını dinledim. Sessizliğimdeki dehşeti hissetmiş olmalı. Özür diledi hemen. “Çok yalnızım o yüzden” dedi, “Kendi rızamızla değil de emrivaki olarak

ayrı olmak ağrıma gidiyor. Yan yana gelebilmek için ayrılıyoruz. Böyle saçma bir düzen olabilir mi?" İnsanı en fazla kuşkuları öldürür, yazık ki yaşadıkça ölmek için çok fazla sebep oluyor. Bir daha ona sarıldığımda yalnızca bir erkeğe sarılmış olacağım, çocukluğuma değil.

Güvendiğim tek şey onun da dünyanın ayrı bir köşesinde para biriktirme mücadelesi veriyor oluşu. Benimle birlikte yaşamak ve aile kurmak istiyor oluşu. Gerçek olur mu bilinmez, yine de inanmak istiyorum. Yaşayabilmek için inancımı temiz tutmak zorundayım. En çok da bu "her şeye rağmen" zamanlarda.

Geçenlerde Kapalıçarşı'ya girdim, sonra da bir türlü çıkış kapısını bulamadım. Çok korktum, esnaf güldü halime. "Çoğu turistin başına gelir üzülme" dediler, yolu da bir güzel tarif ettiler. Ama yaşadığım paniğin salt o çarşının içinde yolumu bulamayışımdan kaynaklanmadığını ben pekâlâ biliyordum. Meslek arazı ne de olsa.

Gün sayıyorum, tıpkı hapistekiler gibi. Kendim gibi yaşayacağım bir dünyayı özlüyorum, masal dünyamı, çünkü ancak orada gerçek olabiliyorum ben. İstediğim yerde, istediğim adamla, istediğim işi yaparak onurluca yaşamak istiyorum. O zaman aynayı kapatan bu örtüleri de sıyırırım. Şimdilerde kendi yüzümü görmeye tahammülüm yok, kaldığım şu izbe otel odasında bütün aynaların üstü örtülü.

Uzaktan kentin araba sesleri geliyor. Belki bir gün sevgilimle buraları gezeriz. O gece kulübünün oradan geçerken gülümseyebilirim bile. Vitrin camlarında kendimle yüz yüze gelmekten de bir korkum olmaz.

El sıkıştığım herkese "Adım İlonka, tanıştığımıza memnun oldum" derim.

Kimsenin aklından bana "Nataşa" demek geçmez.

Göç

Sürgün Tanrıçalar

Yenilenmiş ve güzelleşmiş olacak dünya

Ve layık olacak dönmeye güneşin etrafında

Taniel Varujan

Önce Güneş Tanrıçası Arinna uyandı. Gecenin karasını yavaş yavaş itekleyip parmaklarından akıttığı ışık damlalarıyla şafağın alacakaranlığına geçit verdi. Geçit verdi vermesine de ilk ışınlarla birlikte gördüğü manzara karşısında donakaldı. “Yine mi?” dedi isyanla, ama isyanında da artık hep aynı şeyleri çaresizlikle izlemenin yılgınlığı vardı. “Bir de kitabelerde ‘Yerdeki ve gökteki krallığı denetleyen odur’ diye tanımladı zavallı Hitit halkım beni” diye kendisiyle alay etti Arinna, “Bana inananlar bir görseydi şu âciz halimi gökten de yerden de sürgün ederlerdi beni.”

İnsanlar yine yığınlar halinde yürüyordu. Kalamadıkları topraklardan ağır adımlarla belirsiz bir geleceğe doğru gidiyorlardı. Göğe de yere de baktıkları yoktu. Gözlerinin içi boşalmıştı. Arinna en çok o aşina olduğu boş bakışlardan acı duyardı, inanacak bir şeyleri kalmamasından insanlığın. Utançla bulutların arasına gizlendi.

Arinna’nın keskin ışık oyunları, Toprak Tanrıçası Kibele’yi uykusundan uyandırmaya yetti. Bu tutarlı dostunun huzursuzlukları hiçbir zaman hayra alamet olmamıştı. Hoş kendisi de huzurlu sayılmazdı ya, uyuduğu tavşan uykusundan kalkması bahaneye bakıyordu. O bahaneler de sayılamayacak denli çoktu. Tanrıların Anası ve Toprak Ana derlerdi ya kendisine, bunca çocuğun acısıyla yüreği burulur, gözüne uykunun

damlası bile girmezdi. Pek pek yorgunluktan içi geçerdi biraz, o kadar. Derken onları gördü, bağrından deli bir feryat yükseldi. "Çocuklarım" dedi, "çocuklarım gidiyor" Kafile onun çığlıklarını duymadı bile.

Yokluğun yollarına düşmüş çoluk çocuk bütün bu insanlar yıllarca üzerinde barındıkları toprağı ekip biçmişler, kibrit kutusu evlerinde bir yaşam kurmuşlardı. Bu düzeni de güvenilir bellemişlerdi akılları sıra. Sanki percentile dededen toruna kuşaklar boyu hep böyle gidecekti. Oysa örnekleri vardı, tarihin bir noktasında akış kırılıyor, ırmaklar boyu şırıldayan sular, deli bir şelaleden tepetaklak düşüyordu. Kökünden kopan, yerini yurdunu ardında bırakan bu kaçıncı halktı bilmiyordu artık Kibele. Tanrılar dünyasında zaman, insanlara karşı olduğundan daha bir acımasızdı. Koskoca yüzyıllar, binyıllar kısacık bir an gibi görünüyordu tanrılara. O yüzden anıları şu an yaşanmışçasına canlıydı. Her göç eden kavim bir öncekini hatırlatıyor, bir sonrakinin de uğursuz habercisi oluyordu.

Friglerin tanrıçası Kibele için, yurtlarını bırakıp da yollara düşmek zorunda kalanların her biri, bağrından koparılmış çocuklarıydı. Onlar gittikçe, kendi adıyla anılan hayat kaynağı topraklar da küsüyordu. Ürün çıkmaz, bahar gelmez oluyordu. "Kuruyorum" diye mırıldandı, "Yaşamdan çok ölümü anımsatıyorum. Hak mı bu bana?"

Birden bir ses geldi kulağına. Alet edevat sesi. Dayanamadı, sesin geldiği yöne doğru yürüdü. İhtiyar bir köylü oturmuş buğday ile samanı birbirinden ayıran düvenin çakmak taşlarını yontuyordu. Yanındakiler endişeli bir telaş içindeydi, "Hadi be Amca, bak yollara düşeceğiz, o aletle eğleşmenin sırası mı? Sanki beraberimizde mi götüreceğiz?" İhtiyar köylü başını kaldırıp da gençlere dik dik bakınca Kibele onun gözlerinde kendisi kadar eski bir tarih gördü. "Biz gidiyor olabiliriz, ne yani, biz gidiyoruz diye hayat duracak mı? Elbet birileri gelip harman savuracak. Aletleri bozuk bırakmak yakışır mı hiç?"

Kibele kıpkırmızı kesildi. Hâlâ kendisini düşünenler vardı, günün acısı içinde geleceğin aydınlığına inananlar vardı. Dayanamadı, ağlamaya başladı koca tanrıça, oysa nasıl da metanetli bilinirdi. Gözyaşları sessizce yanaklarından aktı. Gökten yere yağmur boşandı.

O acılı yağmurdan Hestia da nasiplendi. Ocağın ve Kutsal Ateşin Tanrıçası Hestia bir lanetten bahseder gibi donuk bir sesle "Kibele ağlıyor" dedi. Toprak Ana ağlıyorsa bu, tek bir şeyi işaret ederdi; felakete. Yamaçtan aşağı deliler gibi koşmaya başladı. Gördüğü ilk evden içeri daldı. Eşyalar olduğu gibi duruyordu, yataklar toplanmamıştı, oysa bilirdi Hestia, köylü kadınlar hiçbir zaman yatağı bu saate kadar açık tutmaz, hemencecik düzeltiverirdi. Ayıp sayarlardı düzensizliği. İnsan teninin sıcağını duydu, kokular terk etmemişti daha evi, ama hiç kimseler yoktu. Çıldırmış gibi birkaç eve daha daldı, hep de aynı manzarayla karşılaştı. Sahiplerini bekleyen şaşkın yuvalar ve yoklara karışmış insanlar. Derken gözü ocaklara takıldı. Evin bereketi, kendisiyle simgelenen yaşamın sürekliliğiydi bu ocaklar. Bir ürperti sardı her yanını. Kaskatı kesildi. Ocakların hiçbiri tütmüyordu.

Tütmeyen ocağın bereketi mi kalır? Ya bereketin olmadığı yerde Anahit'in huzuru mu kalır? İranlılardan Ermenilere miras bu hassas yürekli tanrıçanın da olanı biteni fark etmesi uzun sürmedi. Adına yapılan şenliklerden, "lekesiz" anlamına gelen adından utandı. Bunca kötülüğün arasında hiçbir tanrı, hiçbir tanrıça temiz kalamazdı onun gözünde. Bir de toprağa can veren suların kaynağı, yaşamın, insanların, hayvanların koruyucusu diye biliyorlardı kendisini. Kimi koruyabilmişti bugüne dek? "Kimseyi" diye kendi sorusunu yanıtladı. Ağzından çıkan söz, uçurumlarda yankılandı. Kimseyi.... Kimseyi.

Belki de sırf ağlamak için yaratılmıştı kim bilir. Artık böyle düşünesi geliyordu. En azından gözyaşlarının bir yararı dokunuyordu insanlığa. Tuzlu su değildi gözpınarlarından, yüreğinin kaynağından akıttıkları.

Anahit'in yaşları ağaç yapraklarının üzerine düştükçe "kazben" diye anılan tatlı bir besine dönüşüyordu. Acılarını yoğurup ağızlara tat yapıyordu.

Ağaçların üzerini buram buram kaplayan tatlı helvanın kokusu ormanların hâkimi Tanrıça Astğik'in de burnuna geldi. Ama o dostu Anahit'in özelliğini bildiği için bu tatlı kokuyu canı yanarak içine çekti. Ne tuhaf, ölümün, yıkımın kokusunu hep bu tatlıdan biliyordu.

Bütün tanrıçalar içinde en hazini onun durumuydu. Güzelliklerin tanrıçasıydı o. Bu yüzden çevresi çirkinliklerle kaplandıkça bu güzelliğini bir lanet gibi taşımaya başlamıştı üzerinde. Ne zamandır kendi güzelliğiyle eşdeğer bir dünyanın özlemindeydi, ama olmuyordu işte. Bir zamanlar buralarda yıkanırken çapkın balıkçı delikanlıların meraklı bakışlarından kurtulmak için ovayı sislerle kaplamıştı ya, şimdi de toprağından sökülüp de götürülenleri ve suya akseden suretini görmemek için imdadına çağırdı sisi. Acılı yüzünü pusun arkasına sakladı, meçhule giden ölümlülerin kaderine ortak etti kendini, puslu dumanlar arasında yitip gitti.

Ama Haverjaharsların öyle yitip gitmeye niyetleri yoktu. İncecik bedenleri ve tiz sesleriyle kapladılar ortalığı. Bu telaşlı halleriyle daha çok bir turna sürüsünü andırıyorlardı.

Ermenilerin peri kızlarıydı onlar. Adları "Sonsuz Gelinler" anlamına gelirdi. Dünyanın tarihi kadar eski ve ancak bir hayaletin olabileceği kadar ölümsüz bir gençlikteydiler. Yetenekleri doğuştandı. Düğünden doğuma tohumlanan yaşamın koruyucusuydular, hele de bebeklerin... O yüzden annesinin göğsüne yapışıp kalmış can çekişen bebekleri, kafile durdukça apar topar toprağa gömülen küçük bedenleri gördükçe deliye döndüler. Öğrenmenin yaşı yok, tanrıçalar ve periler için de. İlk kez o an anladılar,

yaşamın kimi zaman kendi doğaüstü yeteneklerinin bile dışında akıp gittiğini.

Şaşkın perileri ve yılgın tanrıçaları toparlamak Tanrıların Anası Anahit'e düştü. "Dostlarım" dedi, "görüyorsunuz bu dünyada acıların seyircisi kalıyoruz. Değiştiremediğimiz kader, yüreklerimizi dağlıyor." Tanrıçalar üzüntüyle başlarını salladı, peri kızlarının incecik kolları iki yana düştü. Anahit'in meltem sesinden yankılanan büyük kararı metanetle dinlediler. "Bize artık değiştiremediğimiz kadere ortak olmak düşer. Kendimizi bu dünyadan sürgün edeceğiz."

O gün gökteki kuşların ölümsüz yol arkadaşları oldu. Haverjaharsların çevrelediği tarihin tüm tanrıçaları, arkalarına bile dönüp bakmadan havalanıp gittiler. Biliyorlardı, yüzlerini bir kez arkaya çevirip de geride bıraktılarına baksalar asla gidemeyeceklerdi. İnsanlar kadar deneyimli ve güçlü değillerdi zorunlu ayrılıklar konusunda. Onlar hep istedikleri şeyleri istedikleri zamanda yapmaya alışkındı ne de olsa.

Yine de başardılar. Tanrıçaların her biri uzayın derinliğinde farklı bir gezegene kondu, Haverjaharslar ise Ay'a yerleşti, ama hepsinin de gönlü dünyada kaldı. Hep kendilerinin de var olabileceği bir hale gelmesini beklediler oranın.

Hâlâ da bekliyorlar.

Sonrasız

Guguk Kuşu filmini izliyoruz. Doktorlar, hastane düzenine başkaldıran, hastaların dış dünyada iyileşeceklerini savunan, bu yolda çaba harcayan bir hastayı elektroşoka yatıracaklar. Hemen sinema salonundan çıkıyorum...'Seyirciler arasında benden başka elektroşok yiyen yok' diye geçiyor aklımdan. Yoksa onların da hemen filmi terk etmeleri gerekirdi.

Tezer Özlü

Teyzemi gördüm televizyonda, üzerinde kırmızı bir mont, çamurların arasında yürümeye çalışıyordu. Bizim zamanımızda şu kamera dediklerinden yoktu, biliyorum ama yine de karşımda gördüğüm o genç kadın teyzemdi, emindim buna. Dayanamadım, "Kim bu kadın, Sayat?" diye sordum torunuma. Çocuk tuhaf tuhaf yüzüme baktı. "Nereden bileyim be Yaya, Sırplar, Kosovalı Arnavutları Makedonya sınırına sürüyor, mülteci bir Arnavut kadın işte."

Haklı çocuk. Yığınlar halinde koyunlar gibi bir yerlere doğru götürülürken isminin ne ehemmiyeti kalır? Ama madem onun kim olduğunu bilmiyorlar ben de onu gençliğine, güzelliğine doyamadığım teyzem sayabilirim. O da böyle bir yolda yürümüştü, beni de elimden sıkı sıkı tutuyordu.

Bir kez olsun konuşmadım bu konuda. Torunlarım böyle bir acıyı bilsin istemedim. Hem bazı şeyler var, anlatılamaz.

Ama o kadın benim teyzemdi. Öyle güzeldi ve öyle çaresiz. Yerzınga'nın, Erzincan'ın bir tanesiydi Zıvart Teyzem. Çok genç olduğu için ben onu abla bellemiştim. "Zıvart Kuyrik" derdim. Yüzünden gülüşü eksik olmazdı, gizli bir gamzesi vardı, güldü mü ortaya çıkardı. Altın kemerini takıp çarşıya indi mi, herkesin nefesini keserdi. On yedisindeydi daha. Bir sevdiği vardı, çocuklar hisseder ya söylenmeyenleri, ben de işte öyle bilirdim.

"Hovsep'i vurmuşlar!"

Bahçeler içindeydi evimiz. Güvercinleri elimle beslerdim. Fıskıye'nin oraya gelir, boyunlarını uzatıp su içerlerdi. Su damlaları gökkuşağı gibi parıldardı üzerlerinde. O renkleri seyre dalardım uzun uzun. Sonra birden bir gürültü olur, güvercinler korku içinde aniden ve hep birlikte göğe kanat çırpardı. O kanat sesleri içimde zangırdardı.

"Hovsep'i vurmuşlar!" Teyzem bu haberi işittiğinde güvercinlerin kanat çırpışını duydum. Sürülerle havalandılar. Oysa hiç ses çıkarmamıştı kızcağız. Sadece kara üzüm gözlerini önüne eğmişti.

Anam da gencecik kadındı. Beni doğurduğunda daha on dokuz yaşındaymış. Kristinyan Okulu'nda okumuş her ikisi de, anam üstüne bir de el sanatları okulundan mezun olmuş. Elinden iğne iplik eksik olmazdı. Her şeyimizi kendisi dikerdi.

Çok erkek götürüldü, herkes kendininkinden bildi eksilenleri. Her ocaktan kaç can gitti. Hele de anamınkinden. Kapriel, Mikael, Rafael, Oksen ve Hımayag dayılarımdan haber alamaz oldu zavallı kadın. Ardaşes Dayım o sıra kumaş satmak için Bulgaristan'da olduğundan bir onun sağlığından emindi. Koca aile çil yavrusu gibi dağıldı.

Büyük ailelerin dağılması daha bir acı olur. Şimdiki ana, baba, çocuk çekirdek düzenine alışanlar tahmin bile edemez o acıyı. Birden dımdızlak

kalırsın, elin ayağın kesilmiş gibi. Evin bereketi, sofraların şen kahkahaları gider. Öyle oldu. Çocukluğumun o masal sofralarını bir daha hiçbir zaman bulamadım.

Biz arta kalanlar, yaşlılar, kadınlar, çoluk çocuk yola düştük. Yemek çok azdı, ama ben oyalıyordum kendimi. Yaşlı kadınlar yere düşüyordu, biz hep yolumuza devam ediyorduk. Bazı kadınlar yere yığılmayı bekleyemiyordu. “Vurun bizi” diyorlardı. Kurşun için belindeki keseden altın teklif edeni bile gördüm.

Bir köprüden geçiyorduk. Bir an bana sarıldı teyzem, “Sesini çıkarma küçüğüm” dedi, “Ben bir yüzüp geleceğim” Sonra kendini Fırat’a bırakıverdi. Upuzun etekliği açıldı, balon gibi şişti. Suyun üstünde o balonun gittikçe uzaklaştığını gördüm. Küçücüktüm, sekiz yaşındaydım daha. Oyun oynuyor sandım, arkasından el salladım.

Biz şanslılardan sayıldık. Yola çıkma emri verildikten sonra iki koca günümüz oldu toparlanacak. Çoğunluk o saat kapıya dikilenlerle birlikte yürüyüşe geçti, üzerinde ne varsa onunla, bir de can havliyle avucuna sığdırdıklarıyla.

Gel gör ki iki günün de bize kazandırdığı bir şey olmadı. Çok ağladı anam. Babam götürüldüğünden beri küçücük bir kız çocuğu gibiydi zaten. Boyu bile ufalmıştı sanki, bedeni çekmişti. Gözünden yaşlar boşandıkça sırma saçlarını seviyordum, “Ağlama Mama” diyordum, titriyordu yaprak gibi. Hep başını kalbime dayıyor, yaşadığıma emin olmak istiyordu sanki. Zıvart Teyzeminse ağladığı bile yoktu. Gözlerini boşluğa dikmiş bizim göremediğimiz bir şeyleri görür gibi saatlerce bir noktaya bakıyordu.

Beşi birlik altınlarını karnındaki çıkına yerleştirdi anam özenle. Kendi eliyle diktiği atlas yorganları sevdi. Karıştırmama hiç izin vermediği oymalı çeyiz sandığını açıp içinde ne var ne yoksa çıkardı. O zamanlar bu

kadar hazır mal yoktu. Bir evi ev yapan pek çok şey nesillerden beri gelen yadigârlar ile el emeği göz nuru ürünlerdi. Sanki hepsiyle tek tek helalleşti anam. Bir haç ile oyalı, işlemeli bir yazmayı da çıkarıp bana verdi.

“Yola çıkıyoruz Zaruhi.” O bunu diyene kadar ben her şeyi bir oyun sanmıştım. Anam niye yola çıksın? “Ya babam gelirse bizi nasıl bulacak?” diye sordum. Evimiz çok güzeldi, ne diye ve nereye yola çıktığımızı anlamıyordum. “Baban bizi yolda bulacak” dedi, başını hiç yerden kaldırmadan. “Peki tekrar dönecek miyiz evimize?” diye sordum. “Öyle diyorlar” dedi dalgın dalgın. Sonra da daha fazla soru sormayayım diye beni bağrına bastırdı ve en sevdiğim masalları anlatmaya başladı; iyi kalpli prenslerin prenseslerini buldukları, herkesin kırk gün kırk gece bayram ettiği masallar. En çok “Gigos’un Ölümü”nü severdim. Gülmekten karnıma ağrılar girerdi. Her seferinde sanki ilk kez duyuyormuşçasına merakla dinler ve kahkahalarla gülerdim: “Fakir bir çiftin üç kızı varmış. Günün birinde tarlada çalışırken susayan baba büyük kızını, çeşmeye suya yollamış. Çeşmenin başında yüksek bir ağaç. Görür görmez ağacı, kızı alsın mı bir düşünce? ‘Şimdi eğer ben bir kocaya varsam ve de bir çocuğum olsa, ismini de Gigos koysam. Gigos da gelip bu ağaca tırmansa ve aşağı düşse. Bir de şu taşa değip ölse...’ Durduk yerde oturup başlamış ağıta. ‘Vardım kocaya... Bir bebem oldu... Takkesi boboz... Adı da Gigos... Çıktı ağaca... Düştü taşa... Vay Gigos can... Vay yavrum can...’”

Kızın kuruntusu, bir bir çeşmenin yanına gelen diğer aile efradı tarafından da gerçek gibi kabul edilince, masalın sonunda olaylar, doğmamış Gigos’un canı için yemek vermeye kadar varırdı. Her şeyi unuttum da bir o tekerleme gibi masal kaldı aklımda. Çocukluğumun son mutlu gününün masalıydı. Keşke sonradan olanlar da o kızınki gibi bir kuruntudan ibaret kalsaydı, gerçek olmasaydı. Ama yaşadığımız gerçekleri, anlattığımız masallar gibi seçemiyoruz ki...

Ertesi gün evden çıkmadan önce kapının eşiğinde şöyle bir dönüp her tarafa baktı anam. Teyzem elimden tutmuş beni yavaş yavaş uzaklaştırıyordu. Anamın gözünde garip bir ışıltı vardı, hiç unutamadım. Birden dikiş kutusundaki kocaman makası kaptığı gibi iki koca örgüsünü de gözünü kırpmadan kesiverdi. Ona doğru koşmaya çalıştık, ama Zıvart Kuyriğim bırakmadı. Örgüler, kesildikleri yerden boşlukta asılı kaldı. Odanın ortasına fırlattı o tutamları. Korkumdan hiçbir şey soramadım. Ama sanırım babamı bir daha göremeyeceğimizi o an anladım, çünkü babam anamı "Saçlarına kıyamadığım" diye severdi.

O ev ardımızda küçülürken bir kez olsun geriye dönüp bakmadı anam. Bense ağlıyordum. Yaşlar o evi gitgide bulanıklaştırıyordu gözümde. Sonunda evimizi de evimizin bulunduğu köyü de göremez oldum.

Biz şanslılardan sayıldık, ehvenişer. Günler sonra ulaştığımız yerin adı Halep'miş. Bir yerlere ulaşanlara mucize gibi bakıldı, çünkü bir yere varan yollar da değildi bizim çıkmak zorunda kaldıklarımız.

Bir hayatı baştan denedik, ne kadar mümkünse. Bir hayatın kapısı kapanmıştı. Biz sonrasız kalmıştık. Lübnan'a, Amerika'ya gidenler oldu Halep üzerinden, ama anam topraklarının o kadar da uzağına düşmek istemedi. Yıllar sonra İstanbul'a yerleştik. Eş dosttan arta kalanlar kırık bir mıknatısın parçaları gibi birbirine yapıştı. "Et tırnaktan ayrılmaz" diye boşuna dememiş atalarımız. Ama anam hiçbir eve yuva diye bağlanmadı bir daha. Yazlık kışlık birer elbise, birkaç çamaşır. Kimseden hediye kabul etmedi. Ayrılamayacağı hiçbir anı oluşmasına izin vermedi. Hiç anmadı o günleri. Bir tek arada kendi kendine bir türkü tuttururdu: "...Yetiş Meryem Ana yetiş, car sende kaldı... Kazmalar kürekler meydanda kaldı."

Teyzemin anısına çocuğumun adını Zıvart koydum ve adının da dediği gibi hep mutlu olmasını, acıların gani gani uzağında kalmasını diledim. Onun çocuklarını da görecek, onlarla umutlanacak kadar da ihtiyarladım

artık, ama bize eski toprak derler, elim ayağım tutuyor, hafızam de yerinde. O genç kadını gördüm ya televizyonda, yine şimşekler çaktı gözümün önünde. Arnavut'muş o kadın, ne fark eder? Üzerinde o kırmızı mont, her şeyini yitirmiş yalpalaya yalpalaya yürüyor. Onun yürüdüğü yolun kıyısında kendini atacağı bir ırmak yok, yoksa durmazdı. Gözünde ölüm vardı, ben gördüm.

Demek, bunca zaman geçmiş de hiçbir şey değişmemiş diye düşündüm. Teyzem hâlâ kendini Fırat'a atıyor. Bin kez daha ölüyor, bin kez daha ölüyor. Yetmiyor.

Zoraki Mültecinin Sustukları

Bana yolun sonu budur denmedi

Ben ömrümü harcadım bu yollar tükenmedi

Faruk Nafiz Çamlıbel

Hayatımın, esprisini hiç anlamadığım ve o nedenle de hiç gülemediğim bir karikatüre dönüştüğü o gün, havada hiç rüzgâr yoktu. Boğulacak gibi oluyordum. Sudan çıkarılmış balıkların çaresiz nefes alışlarını andırıyordu, içime bir yudum hava çekme çabalarım. Alnımda boncuk boncuk sıkıntı teri birikmişti. Gerginlikten sırtım tutulmuştu. Pencereden bakarken bu basıncı ancak bir fırtınanın dindirebileceğini düşünmüştüm. Boynumu uzatıp da hasretle yolunu gözlediğim yağmur nihayet yağdığında, artık ona pencereden bakabileceğim bir evim yoktu. Oysa mevsimlerden de bahardı. Ölüm bahara yakışır mı?

Şimdi her yer çamur, her yer insan. Bugün buradaki kaçıncı günüm bilmiyorum. Bir noktadan sonra günlerin adı önemsizleşti. Kocamı alıp götürdüklerinde bir salıydı. “Merak etme, sizi bulacağım” dedi en son bana ve kucağımdaki bebeğimize. “Nasıl bulacaksın?” diye soracak zaman yoktu. An, yalnızca sarılma, kucaklaşma zamanıydı. Birbirimizin kokusunu içimize çektik doyasıya. Tabiî ki doyamadık. Sonra onun o sevgili bedeni kendisini itiştiren üniforma yığınının arasında kayboldu.

Bir sonraki günün adı çarşambaydı. Salıdan sonra geldi ve bebeğimi alıp götürdü. Evimizden dışarı attılar hepimizi. Beklemiyorduk desem yalan olur. Gerçi insan sürülmeyi nasıl beklesin, ama yine de haberler geliyordu kulağımıza. Söylenti hep gerçeklerden daha korkunçtur. O

belirsizlik kulağımızda uğulduyordu. Bizden öncekiler yük vagonlarına binmiş. Bindiklerini değil de doldurulduklarını düşünüyorum. Hani o İkinci Dünya Savaşı filmlerinde gördüğümüz gibi, tıkış tıkış.

Kosova'nın bize yakın yörelerinden bir gecede apar topar evlerinden çıkarılan bu insanlar, yanlarına yalnızca bir iki pet şişe su alıp bilinmeze doğru yola koyuldu. Onların adı yoktu artık. Resmî belgeleri, nüfus kâğıtları, evlilik cüzdanları, tapuları önemsizdi. Mülteciydiler, mülteci sözcüğünün ne demek olduğunu kimse onlara anlatmadı.

Biz daha sonraki kafile olarak yayan koyulduk yollara. İstikametin Makedonya'nın sınır kasabası Blaçe olduğunu biliyorduk, ama geleceğe ilişkin bilgimiz, umudumuz öncekilerden daha parlak sayılmazdı. Evi barkı elinden alınan insan ne düşünsün? Mayınlar varmış yolumuzun üzerinde, var mıydı gerçekten bilemiyorum. Kukla misali ileri geri hareket ettirilirken hiçbir şeyden emin olamıyor insan. Yine de korkusu yetti, düşüncesi var etti o mayınları. Kilometreler boyu tren yolundan yürüdük. Televizyon kanalları hep bizi çekiyordu.

O yollarda hepimiz acımasızca eşitlendik, sıfırlandık. Markalı döpiyesleri içinde kadınlar da vardı aramızda, kostümlü kravatlı. iş adamları da. "Ne havalıyım, değil mi?" diye alay etti içlerinden biri kendisiyle, pahalı görünümlü valizini peşi sıra sürüklerken. Gözlerinin altı mosmor olmuştu. Yün atkılarımdan bir tanesini çıkarıp incecik boynuna doladım. "İnan hâlâ çok güzel bir kadınsın" dedim. Acıyla gülümsedi bana.

O telaş içinde bulduğumuz ne kadar yünlü hırka, kazak varsa üstümüze geçirmiştik. Bu halimizle o tombik, sevimli lahana bebeklerin sefil birer kopyası gibiydik. Bebeğim Azize'yi de sıkıca giydirmiştim, ama bitmez tükenmez yolun bir yerlerinde o küçük varlık göğsümde kaskatı kesildi. Gerçi ben daha onu koynumda öylece götürürdüm, ama

kadınlardan biri “Yeter artık, bırak onu, baksana donmuş” dedi. O zamanlar henüz acı hissediyordum. Bir daha hiç geri dönemeyeceğim topraklara gömdüm onu. Kafilenin küçük bir ölü için duracak hali yoktu. Beni acele etmem için çekiştirip durdular. Koca gözlü Azizemi, bir iki insaflı yüreğin yardımıyla toprağın içine bıraktım. Pembe battaniyesini de kefen yaptım yavruma. Öyle de az bir yer kapladı ki.

O yer gittikçe arkamda kalırken günleri saymayı da bıraktım. Benim için bebeğimi elimle gömdüğüm o çukurun başından kalktığım andan itibaren hiç perşembe olmadı.

Şimdi binlerce insanla birlikte geri dönemediğim topraklar ile ilerleyemediğim başka ülkeler arasında açıklıkta oturuyorum. Bize artık insan denir mi bilemem. Her yer çamur ve o çamurların üzerinde yatıyoruz. Bir ara gökten muşamba ve battaniye yağdı. Öyle komik göründüler ki gözüme, güldüm katıla katıla. Altımıza, üstümüze o naylonları serdik. Hep yağmur yağdı. Biz hep oradaydık.

Çok fazla mutluydum. Acaba her şey bu yüzden mi oldu? Bana âşık bir koca, doğanın göbeğinde hep hayalini kurduğum küçük bir ev ve güzelim bir bebek. Nasıl da severdim evimi. Birkaç saat içinde geçmiş zamana dönüşen evim, pek az kişiye nasip olan o gerçek yuvalardandı.

Liseye kadar zar zor okudum ben. Mezun olur olmaz da evlendim zaten. Şiir ve dua kitapları dışında pek okumaya meraklı olduğum söylenemezdi, ama doğanın sesini dinleyip düşüncelere dalmayı çok severdim. Garipserlerdi beni. Bizim oralarda kadın kısmının düşüneni makbul değildir. Ama söz vermiştim kendime, Azize okuyacaktı.

“Rüzgârın kızı” derlerdi bana. Bebeğimi de kaptığım gibi bayırlara koşardım akşamüstleri. Yüzümü rüzgâra verip saçlarımı onun

parmaklarına salardım. Eteklerim, omzumdaki şal, her şey uçardı. Rüzgârın benimle oynaşmasından mutluluk duyardım.

Bebeğimi sıkı sıkı göğsüme bastırırdım. “Deli kız, üşüteceksin çocuğunu” derlerdi. Onlara hiç aldırmazdım, rüzgârı sevmeyen insanlarla işim yoktu. Sıkıca giydirmiştim çocuğumu, niye üşüyecekmiş ki. Tersine, yaprakların hışırtısı arasında koynumda en güzel uykularına dalardı bebeğim. Uyurken yanakları pembe pembe olurdu. “Pembe gülüm” diye severdim onu.

O bayırda durmuş tertemiz dağ havasını içime çekerken, ciğerlerime giden şeyin yalnızca birtakım kimyevî maddelerden ibaret olmadığını hissederdim iliklerime kadar. Soluduğum hava başkalarının soluklarını da barındırıyordu. Yakın çevremin ve hiç tanımadığım yabancıların hayatını içime çekiyor, sonra da o hayatlara bir parça da benden katıp geri yolluyordum. O bayırda birbirimizi soluyorduk tekmil insanlıkla ve birbirimizi soludukça hayatın sürekliliğini sağlıyorduk. “Hayat biziz” diye düşünürdüm, “bizim bıkıp usanmadan alıp verdiğimiz nefesimiz.”

Hayat benim kucağımdaki gibi bütün bebekler için çığlık çığlığa ve çoğunlukla da poposuna atılan bir şaplak eşliğinde alınan o ilk nefesle başlıyor, duruveren nefesle de bir anda noktalanıyordu. “Son nefesini verince” öldü sayılırdı ölümlü insanoğlu. Noktalanan hayat değildi oysa, yalnızca bir ömre sığdırılan parçacığıydı hayatın. Hayat hep nefes alıp vermeye devam ediyordu ve sanki ben o bayırdayken içimden akıyordu.

Günün akşamlaştığı saatlerde, pencerenin kıyısına oturup kocamın eve dönüşünü beklerken o gündelik toplu göçü merakla izlerdim. Herkes bulunduğu yeri, yaptığı işi bırakıp eve yollanıyordu. Ev, kimi zaman iki göz oda ya da kibrit kutusu büyüklüğünde bir apartman dairesi, kimi zaman da bir modern çağ şatosuydu. Geceyi sonuna kadar zorlayanlar bile bir saatte başlarını sokacak bir dam arardı ya, o damdan yoksun olanlar da

bir banka ya da tenteli bir köşeye sığınırdı. Saatler yuvayı göstermekteydi. Ben de yuvasının yolunu tutan bu insanları günlük göçmenlere benzetirdim. Acaba bu yüzden mi oldu?

Hâlâ bir neden bulmaya çalışmam ne kadar saçma. Hangi gerekçe bir anda silinen yaşamları, insan olma vasfının elden alınışını haklı çıkarabilir? Herkes kadar sıradan bir yaşamı olan ve o yaşamın kabuğu içinde sıradışı bir mutluluğu barındıran benim, şu anda dönüştüğüm zoraki mülteci halime nasıl bir açıklama bulunabilir?

İçinde bir yatak bulunan ve belli bir süre konaklanılan her yer elbette ki yuva değil. Yoksa "Nereye gidiyorsun böyle acele acele?" denildiğinde "Yuvama" şeklinde karşılık verenlere sıkça rastlanması gerekirdi. Oysa soyunup dökünüp rahat edilen, bu kişiye özel yerler çoğu kez yalnızca tanıdık bir otel gibi kullanılıyor. Ne kadar garip; mobilyaları ve insanlarıyla tıka basa dolu bu kurulu düzende çorbanın tuzu, yemeğin baharatı misali bir şey fena halde eksik. O adı konulamayan şey koridorlarda uğulduyor; huzursuz uykuların yatak gıcırtısı, basık mutfakların yağ kokusu, misafir özerk bölgesine dönüştürülmüş oturma odalarının inatçı tozu oluyor. Çok arkadaşım kendi evinde yakalayamadığı huzuru bulmak için bana gelirdi. Öyle çok gösterişli mobilyalarımız yoktu, dairemiz ufacıktı üstelik, ama elimizdeki her şeyin bizim için bir hatırası vardı. Pencerenin önündeki geniş pervazı rengârenk cam şişelerle süslemiştim. Güneşin ışınları o camlarda yansır, ışık ve renk oyunları yapardı. Sonra deniz kabuklarını, boyadığım kil parçacıklarını sicimlere geçirip çıkıntılardan sarkıtmıştım. Yünden uzun saçları olan bez bebekler yapmıştım. O ev benim çocukluk düşümdü. O nedenle de ben hep "yuvama" dönerdim.

Doğanın en bağımsız ruhlu yaratıklarından özgürlüğün simgesi kuşların en güzel yuvaları kurması da rastlantı mıdır sanki? Hiç kimse sınırlar ötesinden, bulutlar, iklimler boyu kanat kanat yol alan göçmen

kuşlar kadar bilemez yuva kurmanın kadrini. O kuşlar, kondukları saçaklarda, tünedikleri dallarda en güzel yurtların sesi olur. Öte öte dindirirler, sanki hiç bitmeyecek gibi görünen o hasreti. Konarlar yuva belledikleri o yere, penceremin kıyısına, hasret diner.

Bir de Çingeneler var, her ülkenin, her coğrafyanın gönüllü sürgünleri. Onları da çok düşünüyorum bu aralar. Ne de olsa düşünecek bol bol zamanım var. Çingene her gittiği yere yuvasını da taşır. Müziğin, çiçeğin ve umudun olduğu her toprakta yaşar bu bilge göçebe. Köksüzlüğünden beslenir, o her yerin insanıdır, hiçbir yere ait olmadan. Bir Çingene'yi aşağılayamazsınız. Kahkahalarla güler hakaretlerinize. Onun olan hiçbir şeyi elinden alamayacağınızı bilir. Ağzında mızıka, elinde gonca güller, cebinde iskambil kâğıtlarıyla karavanların derinliklerine dalar. Siz dışarda kalırsınız.

Bir kuş ya da Çingene olsaydım, başka olurdu. Ama değildim, o yüzden de evim kumdan kaleymişçesine hoyrat bir elin darbesiyle yıkıldığında, güzelim sahilim için de "Oralar artık sizin değil" denildiğinde kalakaldım. Hazırlıksızdım. İnsan yok oluşa nasıl hazırlayabilir kendini?

İpin ucu ne zaman kaçtı, hatırlamıyorum bile. Ufak tefek sürtüşmelerle başladı her şey. Bizim bölge kendi düzeni içinde herkesin farklı kimliğiyle var olabildiği özerk bir yerdi. Derken anayasa değişiklikleri oldu. Günlük hayatımızın ayrıntılarında fark ettik hiçbir şeyin eskisi gibi olmadığını. Gösteriler, genel grevler, gizli referandumlar birbirini izledi. Eski kapı komşularımızın gözünde kuşkulanılması gereken "ötekiler"e dönüştük bir anda. Bizim için de onlar "başka"larıydı, Sırp'tı artık. Sonra silah sesleri duyuldu. Kendinin de, ötekinin de bir anlamı kalmadı.

Oysa bu anlaşılmaz ve gitgide bilenen düşmanlıklar hep uzaktakilerin başına gelirdi, değil mi? Filmlerde seyrederdik ya da haber bültenlerinde.

Bir yandan yemeğimizi yerken birilerinin acılarına ilgisiz gözlerle bakardık. Ben içimde hissederdim o acıları. Belki de çok fazla hissettim. Bütün milletler birbiri üzerine devriliyor artık. Herkesin yenildiği tek oyun bu. Yine de oynanıyor. Yine de oynanıyor.

Tıkılı kaldığımız bu açık hava hapishanesinde sürüler halinde oturup kalkıyoruz. Başka ülkenin üniformalıları bizleri sıraya sokuyor. Bir gün evdeki o küçük tuvaleti özleyeceğim aklıma bile gelmezdi. Tıkıldığımız bu açık hava hapishanesinde işemek için çekilebilecek bir köşe yok. Herkes her şeyi herkesin gözü önünde yapmak zorunda. Çünkü ortalık göz alabildiğine insan kaynıyor.

En ürkütücüsü ise bunca yığından ses soluk çıkmıyor. Yaşlı kadınlar öksürüyor arada. Çocuklar ağlaşıyor. Onların sesi içimi acıtıyor ama "Keşke bebeğim yaşasaydı da böyle ağlasaydı" diyemiyorum. Burada olmak benim tercihim değildi, zaten başımıza gelenleri anlamıyorum bile, ama böyle bir kadere bebeğimi dahil etmek günah olurdu. Onurlu bir insanmış o, seçimini yaptı. Gelmedi.

Ben geldim de ne oldu? Evlerimizi yağmaladılar, sürdüler bizi yollara. Varılacak sonu olmayan yollara. Kurşundan tasarruf ediyorlar herhalde. Balçık ve hastalıklı et yığınlarının arasında beceriksiz bir hayvan gibi debeleniyorum. Anamın, babamın, kardeşimin yaşadığı kent ne halde bilmiyorum. Kocam da hâlâ benim gibi nefes alıp veriyor mu, bilmiyorum. Artık bebeğimi gömdüğüm yerin neresi olduğunu bile bilmiyorum. Sel olmadı, yangın olmadı, deprem olmadı. Benim gibi, buradakiler gibi insan soyundan birileri geldi yaşamımızın kökünü kazıdı. Eskinin sıkıntıları gülünçleşti. Umutlarım vardı, ne tuhaf. Tutkularım vardı, daha da gülüncü. Göğüslerimi elliyorum. Gereksiz birer et yığını, fazladan bir ağırlık artık onlar benim için. Kocam okşarken bebeğim emerken bir anlamı vardı. Yaşamı duyumsatırdı bana. Şimdi soğukta kaskatı kesildiklerini hissediyorum. Varlıklarını da bir o taş gibi

kaskatılıklarından biliyorum. İnsanlığını yitiren birinin kadınlığı ya da erkekliği mi kalır?

Sorunlarımızı hatırlıyorum gülümseyerek. En son kocamın maaşına yeterli zam yapılıp yapılmayacağının derdindeydik. Sonra köşedeki mağazada kendime kırmızı bir elbise beğenmiştim. Alsam mı almasam mı diye aklımdan geçiriyordum. Düşünsenize beni o kırmızı elbise içinde. Kim bilir çamurların arasında nasıl da çekici olurdum.

Yine de bizi hâlâ ilginç bulan birileri var. Gazeteciler burada. Kameraları ve mikrofonlarıyla çekim yapıyorlar. Söyleyecek bir şeyim yok, zaten konuştukları dili de anlamıyorum. Biraz önce içlerinden bir tanesi gelip makineleri bana uzattı. Ben de elimle üzerindeki montu işaret ettim. Şaşırdı, ama derdimi anlayıp hemen üzerindekini çıkardı, bana verdi. Kırmızı bir mont. Elbisem yok, ama montum var. Tertemiz ve mis gibi insan kokuyor. O yabancının elini tuttum ve öptüm. Onca zaman sonra ilk kez bir insana dokundum. Ağlayabilsem ağlardım. Benim yerime o ağladı. Üzerimde gıcır gıcır kırmızı montumla etlerin ve çamurların arasında sarsak adımlarla ilerledim.

Neden hâlâ ölmedim?

DK DOĞAN KİTAP

KARİN KARAKAŞLI

Can Kırıkları

Masaldaki Uyuyan Güzel misali zamansız suskunluklarından uyandılar. Seslerini işitmeye, öykülerini dinlemeye hazır yüreklere gözlerin, ellerin, ezgilerin diliyle konuştular. Anlattıkları yalnızca kendi yaşamlarının değil, insanlığın ortak söylencelerinin parçalarıydı. Can kırıklarıydı. Dinleyenlerin tenine battıkça ufuk aydınlandı. Oysa daha güneş bile doğmamıştı.



1998'de öykü dalında *Varlık* dergisinin Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülü'nü kazanan Karin Karakaşlı'nın yayımlanan ilk öykü kitabı *Başka Dillerin Şarkısı* (1999). *Müsait Bir Yerde İnebilir miyim?* (2005) adlı romanı ile *Agos* gazetesinde yayımlanan yazılarından oluşan *Cumba* (2009) Doğan Kitap tarafından yayımlandı. Karakaşlı'nın ayrıca Günışığı Kitaplığı'ndan çıkan *Ay Denizle Buluşunca* adlı bir de gençlik romanı var.